

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK.

4-hatásos betűtör egyenzer 20 fillér.
minden következőből 16 fillér

Nyitási óra 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemi
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 151.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, február 22.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Az adóok álmáról.
- Az obstrukció nyitánya.
- Schönlach nyilatkozata.
- A nap furocságai.
- Vízút Aradon keresztül a tengerig.
- Aktuális problémák.
- Derék tárgyalás.
- A megpumpolt főispán.
- A szélhámos Halász.
- Aktuális emberek.
- Zsur-témák.
- Tárca: Eljegyzés. Írta: Hermann Heyermanna.

Az adóok álmáról.

Arad, február 21.

Dodó főhadnagy, a novellák aranyhimes hőse, romantikus lelkének egész erejével a pénzügyi dolgokba mélyed. Meg nem érti, amit olvas, de azért valami édes kábultságba, lilaszín mámorba itatja a sok idegen szó: a pupilláris kötvények, az állami kamatgarancia s a konverzió. Igen, ezt az egyet érti. Konvertálni kell a katonatisztek adósságait, a nyomorult hatvan milliót. Végtelenül okosan gondolták ki ezt azok a bájos finánckapacitásosok, a derék percent-művészek és felsőbb zsidók. Dodó főhadnagy csak annyit tud belőle, hogy egy napon az ezredpénztár kongresszusra fogja hívni az ő hitelezőit, az éhes szabót, az arcátlan divatárust, a nemzetiségi bankot, a zálogházast és az uzsorás magánzónó ő nagyságát. Mikor pedig együtt lesznek, az ezredpénztár fizet, mint egy katonatiszt. Ennek a letűnt szójárásnak is visszatér a

becsülete. A főhadnagyok pedig egész érdeklődésüket a legénység kiképzésének, a zászlóalj adminisztrálásának és hasonló, a hivatásukba vágó ügyeknek szentelhetik, miután az anyagi ügyek, váltólejáratok nem fogják szellemük energiáját attól elvonni.

Nem tudjuk, hogy a legfelsőbb hadügyi körök mennyire komolyan foglalkoznak a konverzióval, amelyről, Bécsen keresztül, ismételt hírek és tervek kerülnek a nyilvánosság elé. De az tény, hogy már nemcsak a katonatisztek, hanem az állami tisztviselők is foglalkoznak azzal az ideával, hogy az állam az őket terhelő adósságokat magához váltsa. Utánuk a községi tisztviselők következnek, a mint-hogy a fővárosi el is kezdték annak sürgetését. Ujabb és újabb rétegek foglalkozni kezdenek, miután az ország minden polgára egyformán tarthat igényt az állam segítségére, jogcíme pedig majd mindeniknek van hozzá: adóssága.

A konverzió: a sokféle ágazó, súlyos fizetési kötelezettségeket egy mederbe terelni s azokat elviselhetőbbé tenni. Egy hitelező, különösen ha az az állam, mindig kényelmesebb, mint ötven, különösen, ha ez a hitelező az adós járandóságainak oly méltányos részével megelégszik, amelynek levonása után még mindig marad a megélhetésekre, a társadalmi kötelezettségekre, sőt a kultúrember szórakozásaira is. A konverzió tehát igen üdvös valami, s nem veszt vele a konverziós bank s nem kockáztat az állam, amely a konverzió céljaira kibocsátott kötvények kamatait ga-

rantálja s azokat pupillárisokká teszi. Csak az a kérdés: segítve lesz-e ezzel a konvertált ember-tömegeken?

A logika itt a fejét rázza. Az emberek eladósodását tíz percentben az előre nem látott esetek és körülmények, husz percentben az elemi csapások, szerencsétlenségek, a kereset nehézségei okozták, de legalább hetven percentben az, hogy az emberek nem tudnak számvetés szerint élni. Ez még nem könnyelműség. Megesik a legkisebb igényű és legegyszerűbb emberrel, hogy a háztartására, a személyére szükséges pénz előbb fogy el, mint ameddig a szükséglet tart. Észre se veszi, hogy hol adott ki többet a megengedettnél, hol feledkezett meg a számvetésnél: a vége az, hogy huszadika van és nincs pénze. És az ilyen napok termik az adósságokat, amely áthúzódik, egyre megkövéredve, a tisztviselő, a katonatiszt egész pályáján. Mert amikor már lenne annyija, hogy gond nélkül élhessen, még mindig táncolnak rajta a sovány esztendők adósságai és kamat-lidércei.

S az eladósodott embernek ez a természet teszi kétségessé a konverziók üdvös voltát. Mert az ilyen emberek aligha tudják úgy beosztani az életmódjukat, hogy a konverzió után ne legyen adósságuk. A konverzió után megkönnyebbülnek egy kissé, de azután újra bekövetkeznek az elszámítások, az előre nem sejtett körülmények s bizony, néha a legközönségesebb könnyelműség is. Megint új adósságokat csinálnak. Ha a konverzió a fizetésnek letiltható részére rá is teszi a pecsétet,

Eljegyzés.

Írta: Hermann Heyermanna.

Amikor Io a huszonötödik évét elérte, valami igen különös dolog történt.

Azaz csak annyi történt, hogy a csengő megszólalt, mire Riek a nővére, felpattant a himnusz-munkájától, elfutott a lépcsőkhöz és egy levélrel tért vissza. A levél borítékát a rheumás manó fölépte és aztán csókkal borította Io arcát.

Io majdnem az ujjába szurt a himnuszjével. Hiszen valami igen rendkívülinek kellett történnie, ha a manó csókolózni kezd.

— Oh, Io, Io! milyen hír! Riek, Riek, milyen újság!

— Da hát mi az? — kérdezte Io kíváncsian.

— Megkérte a kezdet!

— Ki?

— Ki?! Ki! Ugyan ne tettesd magad!

Ionak már a kezében volt a levél. Riek vele együtt olvasta a vállán keresztül.

Io asszony meggondolva olvasta. Riek az első sorok után, min az eszeveszett, körülhúzólt a szót és a áncotta:

— Mindnyájan elmegyünk Indiába, mindnyájan veled megyünk!

— No, mit szóltok hozzá?

Io a székre rogyott, a kezimunkája össze gyűrve feküdt az ölében.

— Hagyd őt egy kissé gondolkodni, — mondta Riek.

— Mi van ezen még gondolkozni való? — mormogta az anya beszusan. Azt hiszitek talán, hogy egy második is akadna még?

— El kell mennem Indiába, ha elfogadom őt?

— ... Ha elfogadod?! ... Hát est még kérdezed?

— Olyan rut!

— Nem igaz! — pattogott Riek. — Ha nevet, grönnyörű fogal vannak.

— És ha egyetlen fog se volna a számban, akkor is kitűnő parté a számokra. Nehány év múlva ellenőr lesz, vagy asszisztens; husz év múlva busás nyugdíjjal visszajön. Egész életeden át kizozni akarsz talán? Nézd csak a karikákat a szemeid körül!

— Sejtelmem se volt arról, hogy megkéri a kezemet ...

— Da csak mondott valamit, mikor itt volt?

— Nem ... alig nézett rám ... mindig csak Riekkal foglalkozott.

— No akkor szépen megtréfált benneteket. De ne állj itt olyan csöndesen, te; felelj hát! Menj azonnal Riekkal a távirati hivatalba és sürgönyözd meg neki: Igen, amint kívánja.

— Da csak nem olyan sürgős! Ráér holnap is.

— Ép eszednél vagy? Azonnal menjetek!

— Még elég fiatal vagyok ... nem kell sietnem.

— De kell ... érted? ... kell!

— Ejnye, ki legyen a felesége: te, vagy én? ...

— Te haszontalan! te ... Azonnal indulj a táviróhivatalhoz!

— Nem. Holnap. Még alszom egyet.

— Ma, mondom, — ma!

Egymásra kiáltottak, szidták egymást, míg a szűk szobában este lett.

Io az alkoban feküdt Riek mellett. A fából készült falon át köhögni hallotta az anyját, aki a konyhában aludt. Reggel hat órakor megszólalt az ébresztő óra. Füllasztó hőség volt a szobában, füllasztó a tűz miatt, a mely a kályhában égett és a lámpa miatt, a mely egész este világított. A függönyök le voltak bocsátva. Egy utcai gázlámpa fénye rávetődött a fehér vászonra és rárajzolta a külső ablak keretét.

Nyitott szemekkel feküdt ott és fáradt, meg kimerült volt, hogy már gondolkozni sem volt képes.

Az ébresztő óra rettenetesen zavarta, de nem állíthatta meg, mert kora reggel munkánál kellett lennie.

A mellette levő fölkében anyja, akit ismét a rheumája kínozta, még hevesebben köhögött.

— Nagyon jól van így! — gondolta magában és örült neki. De mikor a köhögés mind erősebbé lett, megkapta a részvét, klugrott az ágyból és fedetlen lábbal kifutott a folyosóra, át a konyhába, hogy segítségére legyen a szenvedőnek.

azért lesz, aki nekik hitelez: kezes mellett és eladott koporsók képében. Az adós akkor fizetni fogja a konverzió járandóságát s fizeti az újabb adósságokat, amelyek egyre lavinázódnak, s amelyekre utóbb ismét új konverziót fognak sürgetni.

Brutális mondás, de a kegyetlen volta mellett sok részben igaz: minden intézmény, amely az adósok helyzetét megkönnyíti, növeli az adósságszinálást. Az adósok börtönét istentelenség lenne visszavívni, az uzorát se lehet védeni, de tagadhatatlan, hogy az adóst, a könnyelmű embert egy dolog riaszthatja vissza a legbiztosabban az adósságszinálástól: az adósságnak kellemetlen következménye. Igaz, hogy ez nem liberális felfogás. Föltétlenül helyes és okos a modern törvényeknek az a felfogása, amely az adóst, a gyöngét védi, óvja a hitelezővel szemben. De nem okos és célra nem vezető olyan intézmények teremtése, amelyek az eladósodást fokozhatják, annak növekedésére módot adnak. Mert amelyik konverzió nem ad biztosítékot arra, hogy a körébe fogott emberek *azután* nem fognak új adósság-tengerbe fulni: annak nincs eredménye.

Javítsák, rendezzék a katonatiszti, s a tisztviselői fizetéseket; legjobban azokét, akik leginkább vannak rászorulva. De se a katonatisztek, se a tisztviselők ne esengjenek olyan ajándékért, amely egy percnyi megkönnyebbülést okoz, de amelynek értéktelen voltát később maguk fogják legjobban érezni.

A horvát helyzet. Zágrábból jelentik, hogy a választási mozgalmak javában folynak egész Horvátországban. A koalíció részéről állítólag több panaszt nyújtottak be a hatóságokhoz, a választások tisztaságáról szóló törvény megsértése miatt. A *jogpárt* manifestumban hívja fel híveit jelöltjei támogatására. A *szociáldemokraták*, akiknek eddig 15 kerületben volt jelöltjük, újabbban még 7 kerületben állítottak jelölteket. A szocialisták ilyenformán összesen 22 kerületben próbálnak szerencsét.

— Csak menj! hagyj békében! Ti vagytok az okai a háfalomnak, mindakettien!

Lábujjhegyen ismét visszasieltem, de rosszul lépett: beleütötte a lábát a küszöbbe. Ez nagyon fájt; a szemem egyszerre könnybe lábadtak. Ledűlt, gyöngéden megimogatta a sebért és ebben a helyzetben elkezdett sírni. — Nem a miatt, mert megütötte magát, — fájt ugyan, de ez a legkevésbé — a nyomoruságos ölete miatt sírt, a férfi miatt, a ki hitvesül kérte — a tegnap esti perpatvar miatt — az anya szüldalmái miatt.

Aztán visszacsuszított a fekhelyére és gondolataiban ismét leitémadtak a félelmetes visiók, a kétség, a kísértés, a vágy, meg a félelem.

Vajon mi érné őt... ott... Indiában? Át fog kelni a nagy tengeren... vidáman... údén... mint egykor, a mikor Hamburgba utazott... De nem. Nem lesz. bo dog... idegen világban... senkit sem fog ismerni... csak őt... Őt, aki megfogja csókolni az ajkát... rettenetes vörös bajuszával...

E gondolatra felszökött az ágyából és az ablakra nézett. Csönd. Az utcán valaki éppen elhaladt a ház előtt, a léptei tisztán behallatszottak a csöndes szobácskába. Minden lépés. Most belebotlott az eresze-tornába. Most befordult a sarkon. Aztán ismét csend.

De hát mit törődött ő azzal az emberrel az utcán?

Mit törődött az egész várossal, amely éjszakába borulva körülötte elterül?

Az obstrukció nyitánya.

A disszidensek a revízió ellen.

— Az Aradi Közlöny tvirati értesülése. —

Budapest, február 21.

Ma megkezdték a házszabályrevízió tárgyalását. A padok tele voltak s valamennyi miniszter ott volt helyén. Zichy Aladár gróf hosszasan beszélt Wekerlével, nyilván tegnapi audienziája részleteiről ref rált.

A hangulat savanykás a Házban. A koalíció tagjai azzal a reménnyel biztatják egymást, hogy három nap alatt kompromisszum lesz a disszidensekkel.

— Adunk nekik két tagságot a bankbizottságban — mondta ma reggel az egyik függetlenségi képviselő.

— Az egész osztrák-magyar bankért sem adunk házszabálymódosítást! — válaszolta nevetve Lengyel Zoltán.

De hisz ez még eiválkik...

(Farkasházy kezd.)

Justh Gyula elnököl az ülésen. Napirenden a házszabályrevízió van.

Farkasházy Zsigmond a házszabályokhoz szólva garanciát kér arra, hogy a képviselők benyújtott indítványait tárgyalják.

Elnök: Garanciát arra nézve, amit a képviselő ur kér, nem vállalhatok. Csupán arra, hogy javaslatával foglalkozni fogunk.

Molnár Jenő a házszabályokhoz szólva kifogásolja, hogy tegnap a kérdés feltevéséhez az elnök nem engedett szót Lengyel Zoltánnak. Ha így folytatjuk, felesleges az egész házszabályrevízió.

Elnök: Kijelenti, hogy törvényesen járt el. Bozóky Árpád szintén a házszabályokhoz szól. Tegnap helytelenül alkalmazták a házszabályt.

Elnök: A Ház határozatát nem szabad kritizálni.

— Mielyik határozatot? — kérdezik.

— Nem is beszélt határozatról.

Bozóky Árpád a házszabály módosítását magyarázza. A kormány tegnap illejtáisan járt el a bizottságokkal szemben is. A maga törvényjavaslatát fe őt is megkérdézi az elnököt.

Elnök: Ki következik?

— Erre nem is felel? — kérdik.

Elnök: É már elmondoztam álláspontomat. A felhívás oktatásával azonban nem foglalkozhatom. (Zajos helyeslés.)

(Lengyel folytatja.)

Lengyel Zoltán: Ha valaki a adott volna három esztendő, nem tudná megérteni ezt a mai

helyzetet. A miniszteri székeken Kossuth és Andrássy ülnek, de napirenden a házszabályrevízió van. Soha ily törpe ellenzéke kormánynak nem volt és soha ily mehezen kormány nem kormányzott. Ha igaz, amit Apponyi a klubban mondott, akkor Tisza István gróffal szemben is hazafias kötelességünk lett volna a házszabályrevíziót megcsinálni. A horvátokkal mi történnik? Ha előbb feloszták volna a horvát tartománygyűlést, nem obstruálták volna meg a kiegyezést sem — a miniszterelnök ur kedvére. Kérdi, mikor sikerült tizenöt-husz embernek obstrukciót csinálni. És ha sikerült, ennek a többségnek van-e oka emiatt panaszkodni? Panaszkodhatnék Tisza István. De Kossuthék nem. Ha a nemzetiségekre hivatkoznak, ez bizony nagy gyengeségnek a jele. Nem ezért kell a házszabályrevízió, hanem a választási törvény miatt. Valami igazsága van a balügyminiszternek, de még inkább azoknak, akik előbb a reformot akarják látni, azután beszélnek revízióról.

Minket úgy állítanak oda, mintha mi tettük volna a magyar hadsereget, az önálló vámtérületet, mi akadályoztuk meg a vezérek titkos tanácsosi címét, Lipótrendjét. Ezek a vadak alaptalanul érnek bennünket. Ez országunk csak tessék léssék parlamentje van. Szabad e tehát nem létező veszedelmek miatt örökös szolgátságba menni. A nemzetiségekkel mindig elbántunk, de az osztrák szolgátságtól nem tudunk megszabadulni. Kossuth Lajos minden nemzetiséggel barátságot kötött, hogy a hazát felszabadítsa. A nemzetiségi kérdés kedvéért az osztrák kérdéssel megfőledkezni nem lehet. Kérdi, Budapesten kezdeményezték-e a házszabályrevíziót? Bizonyos benne, hogy nem. Andrássy Gyula gróf 1904. novemberében választóihoz intézett nyílt levelét idézi, amelyben a kisebbség jogairól beszél. Igen örül, hogy a képviselő urak tizenhatórás beszédekét kívánják...

Molnár Jenő: Rogyásig!

(Éjjeli ülések.)

Lengyel Zoltán: Tisza Istvánnak százötven ellenzéki ember sokallta a tízórás ülést, most meg huszunknak tizenhat órási üléseket akarnak berendezni. Hogy fogja a magyar sajtó, amely mégis biztosított némi nyilvánosságot a parlament ülésein, a tízórás üléseket közzé tenni?

— Az éjjeli ülésekben különben sincs köszönet. Én már megértem néhány éjjeli ülést a parlamentben, de akkor az emberek soha sem voltak józanok.

Apponyi, majd Justh beszédét idézi. Apponyi, mint honmentőt tekintve az újabb november 18-at. Justh pedig annak idején kijelentette, hogy az ilyen intézkedés önmagá semmisíti meg. Hogy lesz meg itt az összhang? De miér: fenyeget Apponyi és miért épen engem?

Bródy Ernő: Tisza is téged okolt! (Derűltség.)

Bzony Ákos: Ezt nem mondta Apponyi! (Nagy zaj.)

— Olvasd föl! Olvasd föl — kiáltják a disszidensek.

Lengyel Zoltán: Egyszer már fölolvastam, elég volt. Tegnap ugyanis megjártam már az egyházi idézetekkel, nem akarom ismételni. (Derűtséggel) Ezután öt perc szünetet kér.

Szünet után

Lengyel Zoltán folytatja beszédét. Megemlékezik arról, hogy az, ami ma itt történik, az osztrák politika eredménye. Az a mozgalom, amely a függetlenségi pártban keletkezett a revízió ellen, szépen leszerelődött és nyitva tartotta az utat a katonai ügyek osztrák szellemnek megfelelő tárgyalására is.

A disszidensek hirtelen észreveszik, hogy üres az előadói szék és közbekiáltanak:

— Hol az előadó?

— Mért nincs itt?

Elnök: Tessék a házszabályokat elolvasni. Indítványoknak nincs külön előadója.

— Hát hol az indítványozó?

Elnök: Kéri Nagy Györgyöt, hogy ne zavarja a szónokot.

Lengyel Zoltán: Dehogy zavar. Nekem segít. (Nagy derűtséggel) Figyelmeztet arra, hogyan viselkedik mostanában a függetlenségi párt. Egy részük a kvóta ellen szavazott. De

És észébe jutott, hogy nemsokára reggel lesz; el fog menni ismét a piacra, vásárol majd halat és táviratozik Samarangba... vajjon merre lehet az?... és vajjon mibe kerül majd?... Össze tudnak e kolduini a szomszédoknál elég pénzt a halra meg a táviratra?... A piacról visszasiel, összeakarit... a lámpát megtisztítja; rá is fér, tele van korommal... aztán tüzet tesz a halat... és... és...

Végre elaludt.

De egyszerre feljött ismét, mert Riek hangosan horkolt.

A hőség tűrhetetlen volt. Nesztelenül felnyitotta az ablakot és bebocsátotta a friss, éjszakai levegőt.

Reggel, amikor Io és Riek visszajöttek, az anya méz az ágyba feküdt. Riek üde, kipirult arccal toppant be. Io mély karikákkal a szemé alatt.

Az anya kidugta fejét az alkoból.

— Menyibe került?

— Hiszonkét forint hatvankét cent...

— Mit?!

— Hat szó, egyenként három forint hetven hét cent...

— Istenem, teremtm! Mennyi pénz? Hat szóra volt szükségetek?

— Természetesen: „Wolters... Indial... hivatalnok... Samarang... Igen... Io...”

— „Az indiát” elhagyhattátok volna ostobák! No de mindgy! Jer ide, Io, adok egy csókot az eljegyzésedre!

előbb gondosan megszámlolta, hogy megvan-e nélküle is a többség.

Lengyel Zoltán beszéde végén határozati javaslatot terjeszt elő, amelyben kéri, hogy házsabályrevíziót vegyék le a napirendről.

Boróky Árpád rövid beszédet mond és szintén határozati javaslatot nyújt be a házsabályrevízió ellen.

Ezzel az ülés véget ért.

Schönaich nyilatkozata.

Forongás a függetlenségi pártban.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, február 21.

A közös hadügyminiszter mai nyilatkozata, amelyet az osztrák delegációban tett a katonai kérdésekről, minden reményt megsemmisít arra nézve, hogy a nemzet kívánalmaiból a legcsekélyebb is teljesülést nyerhessen. A volt szabadelvű párti kilences bizottság programját az akkor kisebbségben levő függetlenségi párt oly csekély vívmánynak tartotta, hogy obstruált ellene, ma pedig a koalíció kénytelen bevallani, hogy még a kilences bizottság programja se lett végrehajtva.

Alább közöljük azokat a követeléseket, amelyeket a függetlenségi párt egy csoportja állít fel. Az egyes pontok arra vonatkoznak, hogy a függetlenségi párt, mint parlamenti többség, a politikai adminisztrációban is megfelelő arányban képviseltessék és megnyugtatást kérnek arra, hogy a házsabályrevízió nem tartalmaz klotúrt. Bizonyos, hogy a kormány elfogja simítani az elégedetlenek felháborodását és kívánságuk szerint újabb „örszemeket” helyez el a miniszteriumokban és főispánságokban.

Távirati értesüléseink:

Az osztrák delegációból.

Bécsből jelentik: Az osztrák delegáció mai plenáris ülésén Schönaich hadügyminiszter hosszasan nyilatkozott a katonai kérdésekről.

Kijelentette, hogy a hadvezetőséget a haladás szelleme vezeti, majd a tisztí fizetések rendezéséről szólva azt mondja, hogy nem tudja, mikor lesz ez a kérdés végleg megoldható, de az osztrák delegáció mindent megtesz, hogy a kérdés megoldásának előfeltételeit megteremtse. A párbaj kérdésében úgy kell segíteni, hogy szigorubban vesszük az egyéni becsület kérdését. A katonaság bántalmazásának megakadályozása végett a miniszter újabb rendeleteket adott ki.

Az ezrednyelv ügyében hozzá intézett kérdésekre azt válaszolja, hogy egészen természetes, miszerint a népoktatás hatása megnyilvánul bizonyos nyelvek elterjedésénél, így például a magyar nyelv elterjedésénél is. A hadvezetőséget nem vezeti azonban az a gondolat, hogy valakire bármily nyelvet ráerőszakoljanak.

Clam Martinich delegátus ur azt kérdezte, hogy a kilences bizottság programjának végrehajtásával hogyan állunk. Erre azt kell válaszolnom, hogy a volt szabadelvű párt kilences bizottságának programját hivatalosan nem ismerem. Egy újságcikk alapján szereztem róla tudomást, hogy mi van a programban. E szerint a programnak nyolc pontja volt, ebből csak kétötöt hajtottunk végre, még pedig a magyar tisztok kiképzésére vonatkozó és a ma-

gyar levelezésre vonatkozó pontokat. A jelentékenyebb pontok, amelyek nincsenek végrehajtva, a következők: a jelvénykérdés, a katonai büntetőtörvénykezés, a magyar honvédelmi miniszternek bizonyos jogokkal való felruházása a véderőtörvény végrehajtása körül s végül a két éves katonai szolgálat.

Ami a Magyarországgal való katonai kiegyezést illeti, nem tudok tárgyalásokról, de nekem is tudomásomra jutottak ama cikkek, amelyek Magyarországon megjelentek. A magyar delegátusok beszédéből észrevettem, hogy mozgalom keletkezett a katonai kérdések megoldását illetően. Természetes, hogy ily megoldás nélkül a hadseregen semmit se fejleszthetünk. Bizonyos körülmények között a katonai kérdések megoldása bizonyára kívánatos.

Azmann delegátus ur azt kívánta tőlem, jelentsem ki, hogy Ausztriának beleszólása lesz a kérdés elintézésébe. Ilyen nyilatkozatot nem adhatok, csupán annyit mondhatok, hogy ki lesz zárva, hogy a törvényes tényezőket a megoldás meglegye és mondhatom, hogy amíg én e helyen leszek, semmi sem fog történni, ami a hadsereg és tengerészet harcképességét és katonai egységét tönkre teszi.

Hoffmann delegátus ur azt a szerény intést hangoztatta, hogy én optimista vagyok. Erre azt felelem, hogy arra a helyre, ahol én állok, csakis optimista való.

A függetlenségi követeléseket.

A képviselőház folyosóján ma sokat beszéltek arról, hogy a függetlenségi pártnak az a csoportja, amely elégedetlen a jelenlegi állapotokkal, minő követeléseket támaszt. E szerint az elégedetlenek azt kívánják, hogy

1. a belügyminiszterium politikai államtitkári állását *feltétlenül* függetlenségi párti képviselővel töltsék be.

2. A főispáni kérdés rendeztessék úgy, hogy függetlenségi párti főispánokat olyan arányban nevezzenek ki, mint amilyen arány a koalíciós pártok között fenn áll, vagyis a főispáni kar több, mint *kétharmada függetlenségi párti legyen.*

3. A függetlenségi párti sajtóviszonyok is kedvező megoldást nyerjenek. Lehetetlennek tartják, hogy amikor a függetlenségi párt van többségben, akkor a vidéki sajtóban a kormány hatvanhetes politikát csinál. Követelik, hogy a miniszterelnöki sajtóirodában *a függetlenségi párt is képviselve legyen.*

4. A házsabályrevízió elfogadása előtt adjon garanciát a kormány arra, hogy a végleges házsabályrevízió *nem tartalmaz klotúrt.*

Ezekkel a radikális követelésekkel, a melyeket, hir szerint, tekintélyes csoport támasztott, ellentétben áll a harcias függetlenségi párti csoport lapjának, a „Magyarország”-nak mai száma, amelynek egyik cikke arról szól, hogy ők nem követelik Hadik fejét és a többek közt a következő érdekes kijelentéseket teszi:

A függetlenségi párt kebelében nyíltan elítélik azokat a *becstelen embereket*, akik mindenféle hazug hírek terjesztésével akarnak zavarokat előidézni. Andrassy maga is jó véleménynyel volt a hazug híresztelésekről, amennyiben tegnap kijelentette, hogy azoknak hitelt nem ad. Sem Hadik

fejét nem kívánja senki, sem Andrassy fejét.

Ez a visszavonulás annyival inkább érdekes, mert azok a „becstelen emberek” tudvalevőleg Holló Lajos és elvbarátai.

Viziut Aradon keresztül a tengerig.

A Maros hajózhatóvá tétele.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 21.

A Duna ma Magyarországnak egyetlen viziutja, amely Budapestet összeköti a Fekete tengerrel. Most egy olyan tervről van szó, a mely Szegeden és Aradon keresztül, majd Erdélyen át a Maros és Oltnak bekapcsolásával az Alsó Dunához vezető viziut építését célozza. A vízépítési technika fejlettsége mellett ez a terv, amely Budapestet a Fekete tengerrel, Magyarországot majdnem egész szélességében szelvé át, nem mondható kalandosnak. A hajózható csatornák szerves kiegészítő részei a folyamhajózásnak, amennyiben különböző folyamrendszereket kötnek össze, sőt még távol fekvő tengerek is csatornák révén kerülnek egymáshoz közel.

Magyarország még a kezdetek kezdetén van. A Duna—Tisza csatorna alkotja első lépcsőfokát a magyar viziuthálózatnak.

Ezen csatorna következetes folytatása lesz a Maros folyónak Szegedtől Aradon át Erdély szívéig hatoló hajózhatóvá tétele és a Marosnak egy hajózható csatorna által a Vöröstorony szoroson keresztül történendő összeköttetése az Olt folyóval. A Maros hajózhatóvá tétele azonban egyedül nem volna célravezető s épen az a hibája a földművelésügyi miniszterium által kidolgozott nagy vízszabályozási programnak, hogy nem veszi tervbe az Olt folyóval való összeköttetést.

Ezzel a lépéssel a magyar nemzet a rómaiak nyomába lépne. És ha Magyarországnak déli kapuja, amely a tengerhez vezet, ugyszólván egy egyenes vonalban a Marosfolyón át Szeged, Makó és Arad érintésével egész Marosvásárhelyig vezet, benne megközelíthető, akkor az Alföld, Magyarország gabonaráktára, továbbá a s ében, erében és fában gazdag Erdély megnyitja a h. ózás számára s az ország fővárosából áruindított áru Galacnál kerülne direkt a tengeri hajókra.

A Marosnak hajózhatóvá tétele, a Marosnak az Olt folyóval leendő összeköttetése Szebenmegyének törvényhatósági bizottságát arra indította, hogy kérelemmel forduljon a kormányhoz és annak jóindulatú figyelmébe ajánlja, először, hogy illessze bele a legközelebbi tizenkét évre meghatározott viziuti tervvel közé a Maros folyó hajózhatóvá tételét. Másodsor a Duna-Tisza csatorna és a Maros-Olt csatorna megépítésére kérjen a törvényhozástól a beruházási kölcsön keretében fedezetet.

Szebenmegye ezen közgyűlési határozatát megküldötte az összes érdekeltek, a Maros és Olt folyók mentén fekvő megyéknek és városoknak, valamint az első sorban érdekeltek székesfővárosnak is. Aradvármegye és Aradváros törvényhatósági bizottságát azonkívül a napokban veszik kézhez Wolf Károly dr., a Maros-Olt csatorna eszméje megpendítőjének a kérdérről írt röpiratát is.

Hisszük, hogy a nagyfontosságú, az ország keleti részére kiváló jelentőségű közgazdasági és közlekedésügyi kérdés megoldását Aradváros és Aradvármegye teljes erejéből támogatni fogja és minden erkölcsi tekintélyt latba veti a kormánynál, hogy a gyönyörű és hasznos terv mielőbb megvalósulást nyerjen.

Aktuális problémák.

*

Az álarcos fogoly.

Arad, február 21.

Fáj az illúziók foszlása. A kijózanodás, a mámor tovirebbenése szűl a katzenjam-mert, mely sokkal rosszabb betegség, mint maga a részegség. Az emberek legnagyobb része szerencsétlenség érezne magát, ha például ünnepeit héseit, akiket sujtásos diszrunakban szokott meg, halóköntösben, mosdatlanul és fésületlenül pillantáná meg. Inkább elfordítja tekintetét, mert a leleplezés nem annyira a puérra vezetett alakot mint inkább a hívő hiszékenységet állítja pellengére. Szóval: tömegkritika nincs, mert ha lenne, akkor a tömeg önmagát sebezne vele véresre. Mert ha gyalulatosan bunkósbot az elme, gyakran kétélű tőr az kimivelve, mondja *Arany*.

A hős, a regényes alakok, kik a legenda kődébe burkoíva bálványimádás-szerű tiszteletben részesülnek, rossz napokra virradnak.

Sorra leplezik le őket.

A napokban két világtörténeli alakról rántották le az „álarcot.” Az egyikről a szó szoros értelmében, a másikkól annyiban, hogy bebizonyult róla, hogy Port-Artur hőse nem annyira generális, mint inkább *szoknya-generális*.

Brentano, a jelenkor legnagyobb paleografusa a „Vasálarcos” álarcát emelintette meg s mutatta meg a legendás Bastille-fogoly valódi fiziognomiáját, míg Stösselt a pétervári katonai törvényszék fosztotta meg attól a nimbusztól, mely alakját körülvette s amelyvel az egész világ szemében új Leonidászként festett.

*

A Vasálarcosról számtalan könyv, regény, dráma és monográfia beszél valóságos rémhistóriákat. A magyar irodalomban *Tóth Béla* törekedett a vasálarc alá pillantani, de neki sem sikerült meg tudni a valóságot.

Történelmi tény az, hogy XIV. Lajos francia király korában egy álarcos ember szigorú őrizet mellett élt előbb Pignerolban, majd Szent Margit szigetén és végül a párisi Bastille-börtönben, ahol 1703. november 19-én meg is halt. A fegyenc életrajzát titokban tartották s a titokzatosságból született meg halála után a számtalan legenda, amely alakja köré fonódott.

Egyik verzió szerint a Vasálarcos XIV. Lajos és Lavallier kisasszony természetes fia volt. Még ma is azt hiszi a francia nép, hogy a rejtélyes férfi nem volt más, mint a király bátyja.

A király megfosztotta bátyját a tróntól s megakarva tőle egészen szabadulni, tömlőbe vetette s arra kényszerítette, hogy egész életén át fekete álarcot viseljen.

Könyvtárakat megtöltő hőskölcsemény irodalom siratja a királyi sarjats a nép ma is esküszik arra, hogy a francia forradalom eredendő bűne XIV. Lajosnak bátyjával szemben elkövetett kegyetlensége volt. Mikor az első hírek forgalomba jöttek feőle, akkor fekete selyem álarccal takarta el arcát. Később picke yes, majd legutoljára vasálarc tette még rejtélyesebbé a szenvedő rabot.

XIV. Lajost utóírta a végzet. A mesészdő nép egyszerűen őt tette meg a vasálarcosnak, őt, akít *D'Artagnan Sándor*

a kihez hajszálynira hasonlított, a trónról letaszított s a Bastillebe záratott. D'Artagnan, aki nem értett az uralkodáshoz, olyan francia Dobzse László-féle király lett, a ki miniszterei kérdéseire mindig azt felelte: „majd meglátjuk”. Ezzel időt akart szerezni a gondokozásra, mert a gyors elhatározással elárulta volna magát.

Tudva lévén, hogy XIV. Lajos öreg korára paralizikus lett s néha fél óra hosszat nem találta meg a kellő szót.

Brentano tegnap tartott f-elolvasásában végre szétlépte a mesészdőte ruhát s a trónköve-elő fogoly nacionaléját a hangya szorgalommal össze hordott adatok révén megállapította.

A Vasálarcos Brentano szerint a francia király fogja volt ugyan, de sem nem természetes fia, sem nem trónfosztott bátyja, hanem *IV. Károly* mantuai herceg párisi köve: *Mattioli* volt.

A napkirály a követ bahaárulása révén megvette pénzért *Kazale* és *Montferrat* városokat. A vételért Párisban készpénzben felvette s haza ment Olaszországba. A vétel később volt ratifikálandó a mantuai herceg részéről s addig, míg ez megtörténék, mélységes titoktartást fogadott mindkét fél.

Mikor a francia király sürgette a hercegnél a vétel véglegesítését, azt vette észre, hogy időközben *Mattioli* rutul becsapta őt. *Eladta a madridi és bécsi udvaroknak pénzért a titkot*. Ilyen körülmények között a ratifikáció elm radt s a napkirály elvesztette a vételért.

Boszut esküdött *Mattioli* ellen. Tört vetett neki és elfogatta. Hogy életét megkeserítse, szigorúan megparancsolta, hogy soha senkinek sem szabad megtudni, mi lett a hülsen embertől s hogy fel ne ismerje valaki, fekete álarcot kellett viselnie. *Mattioli*t Pignerolban és Szent Margit szigeten őrizték, súlyos láncokba volt verve s a láncon egy vasgolyót kellett hurcolnia, úgy, hogy mikor járkált, rémes csörrenés keletkezett a nyomában. 1698-ban került a Bastillebe, ahol háláláig, 1703. november 19-ikéig élt.

Haláláról és eltemetéséről hiteles okmányok szólnak s a nép hiszékenységenek, kritikátlan voltának klasszikus bizonyítéka ez. A legenda két évszázadig élhetett, dacára annak, hogy az okmányok világosan megmondják a nevezetes fogoly nevét és életkorát.

Hogy milyen nagy elméket téveszt meg a monda, annak lényeges bizonyítéka az, hogy maga a legélesebb elméjű francia, *Voltaire* is részt vett a legenda színezésében, írva a Vasálarcosról értekezéseket, melyeknek naivitása mellett a népmondának nem kell piruális.

A cár kegyelmet oszthat Port-Artur védőinek, akik olyan színes hazugságokkal áltatták az atyuskát az ostrom alatt, hogy örömeben szíve tárcolt. A végtárgyalásra készült vádirat leszedett *Stössel* ről és társairól minden tisztát. Az oroszoknak van már egy híres alakjuk, *Ignatiev*, akinek a nemzetközi diplomácia a *hazugság atyja* díszjelzőt ajándékozta. A *Potemkin* falvak orosz találmány s most kiderül, hogy ha *Nubi* párduca nem is, de az orosz orosz-lának szültek gyása nyulakat.

Stössel helyett a felelego volt a parancsnokló tábornok a japán hadak által szorongatott és bavehetetlennek tartott várban. *Stössel*né aszony alaposan ki is

használta a helyzetet. Míg ura éjjel nappal dözölt tisztjelvel s teljesen elhanyagolta a vár megerősítését, addig őnagysága nemesüzleteket kötött. Tehonészetet rendezett be s a katonák zsoldját olykép szedte vissza, hogy horribilis áron adta el nekik a tejet, amelyet máshonnan nem tudtak megszerezni.

Az egész világ szájtátva olvasta a várban rekedt oroszok hőstettét. *Stössel* valóságos tirádákat küldött a cárnak magáról és katonáiról. A végtárgyalás astán kiderítette, hogy egyebet se tettek a generálisok, mint az ellenséggel alkudoztak a várfeleadás bérére.

A katonáknak nem volt ruhájuk, nem volt eszímájuk és nem volt élelmszerük.

*Stössel*né felcsapott markotányosnának s drága pénzen árult kenyeret, de különösen vutkit. Napokon keresztül, mint állatok, úgy hemperegtek a földön a berugott orosz katonák őnagysága pálinkájától, míg ezalatt kedves férje a löport liferálta a „sárga majomnak”, amint az orosz őnhittség bámulatra méltó ellenfelét, a japánt elnevezte.

Fegyelemről, a vezér iránti bizalomról szó sem volt. *Stössel* annyira lejáratta a tekintélyét, hogy a lakása előtt álló díszőr nem is tisztelgett neki, mikor lakosztályából kijött. A tábornok végig vágott lovagló ostorával a köteles tiszteletéről megfeledezett katona arcán.

— Agyonlőhetnélek, tábornok, szóított nyugodtan a katona, de nem teszem. Részeg vagy kutya s ezért nem tudod mit cselekszel.

A katonának a hajszála sem görbült meg.

Ilyen épületes jelenetek napirenden voltak Portarturban, melyben a *Japánok* tartották a lelket, míg végre elérkezettnek látták az időt arra, hogy beigérjék azt az árat az orosz Leonidászoknak, amennyiért azok készek voltak a hazát szállítani. Prompt és jó hírszolgálat volt.

A proviziós számlát a pétervári törvényszék ügyésze felolvasta. Tanulságos ügyirat. *Stössel* bajtársait nem csapta be. Azok egyszerűen megtagsdták az engedelmességet felebbalójuknak és így elesetek a haszonrészesedéstől. A tábornokné őnagysága saját aláírásával szaldírozott számlán elismerte, hogy a kívánt határidőre hiány nélkül liferált áruért járó összeget a megrendelőktől felvette.

A tábornok ur tehát az ügyletről nem is tudott.

A bíróság állítólag azért kegyeskedett az akasztófa aól kiváltatni kegyelmi szóval kedvenc tábornokát, mert „személyes bátorságának számtalan tanujelét adta!”

Tudnillik, végig korbácsolta ekzszenlencs kezével tulajdon feleségét is, részeg katonáinak röheje között.

Ecce homo!

Tr.

EGYESÜLETI ELET.

(*) Köszönetnyilvánítás. Boldogult *Biró Kálmán* ur utódai voltak szivesek az agg és szegény 1848–49-es honvédek részére többféle ruhát és cipőt, a *Laendler* Aladár fűrészgár két köbméter hulladékát és egy emberbarát a „Függetlenség” szerkesztősége utján két korona 10 fillért küldeni. Az aradi 1848–49-es honvédegylet nem mulaszthatja el a jószívű adományozóknak ezuton is a leg-hálásabb köszönetét nyilvánítani. *Simay* István, egyf. elnök. *May Soma*, jegyző.

Derüs tárgyalás.

Ártatlanul a fogházban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 21.

Az igazság hajlékában is akadnak néha derüs mozzanatok, amelyek mosolyra fakasztják nemcsak a hallgatóságot, de néha a komor bírákat is. Az aradi törvényszéken ma több humoros epizód játszódott le egy helybéli tolvajbanda ügyének tárgyalása alkalmával.

A díszes társaság minden egyes tagja jó ismerőse a rendőrségnek, a bíróságoknak és az aradi közönségnek is. Foglalkozásszerűen űzik a tolvajlás nemes sportját *Bogáromi János, Lú István, Karaffa Gyula, Balogh Ferenc és Oroszlán István*, akik bár még a kamaszokban vannak, már több ízben belekóstoltak a fogház nyújtotta élvezetekbe. Számos bűncselekményeik közül az egyikben akart ma ítélkezni a *Bitó József* elnöklésével összeült büntetőtanács.

A bíróság előzetesen körözö levelet bocsátott ki a vádlott síhederek ellen, mert egyik sem volt Aradon fellelhető.

Mikor az elnök *Bogáromi János* nevét olvasta, akit a vétevé szerint nem találtak meg, a hallgatóság közül a vádlottak egy barátja, aki állandó érdeklődéssel szokta kísérni a bűnügyi tárgyalásokat, felkiáltott:

— Hiszen az esirkefogó a mi utcánkban!

Oroszlán István is hiába idézték, nem találták sem Aradon, sem máshol.

Szokolczay Lajos ügyész a név hallatára felriad:

— Azt a gyereket nem találják sehol? Ha jól emlékszem, itt ül a fogházban.

És odaszólt a törvényszéki szolgának:

— János, hozza csak fel a foglyok lajstromát.

A János lemegy és kis vártatva visszajön, egy nagy könyvet cipelve a hóna alatt. Az ügyész fellapozza az O betűt és kitűnik, hogy az országsszerte keresett ifju egy régebbi bűnből kifolyólag már *négy hónapja vendége az aradi fogháznak*.

Ekkor már vidám hangulatban folyt tovább a tárgyalás menete.

A banda legidősebb tagja, a tizenhat éves *Balogh Ferenc* a rendőrség értesítése szerint Aradról egy állatsereglettel Szegedre költözött. A szegedi rendőrség az Aradról érkezett megkeresés alapján le is tartóztatta *Balogh Ferenc* lakatosságát, akit tegnap délután hoztak be az ügyesség fogházába. Szuronyos börtönör vezette elő a mai tárgyalásra.

Az elnök általános kérdéseire a legény elmondta, hogy *Balogh Ferenc*nek hívják, husz éves, szegedi lakatosságát.

Elnök: Őa nem tizenhat éves?

Balogh: Nem, én husz éves vagyok.

Az elnök átfutja a rendőrségtől beérkezett személyleírást és adatokat és konstatálja, hogy abban *Balogh Ferenc* tizenhat évesnek van feltüntetve.

A továbbiak folyamán az elnök megkérdeste a tagja nevét, amely történetesen egyezett a rendőrség közlésével, *Balogh* anyjának család neve azonban nem. Kiderült, hogy a szegény *Balogh Ferenc*, akit Szegedről rendőri kísérettel hoztak Aradra, nem azonos a körözött *Balogh Ferenc*cel, aradon sohasem járt, büntetve sem volt még soha.

A megtévesztésre alkalmas névhasználat miatt *Balogh* teljes huszonnégy órára átült és koplalt a fogházban. A bíróság muatott is, meg sajnálkozott is az eseten, de a meggyötört legénynek csak az alkalmát téríthette vissza.

Ezek után a tárgyalást természetesen nem lehetett folytatni. A kárvallett *Balogh Ferenc*et elbocsátották és az ügy csak akkor fog újból tárgyalás alá kerülni, ha az összes vádlottakat közrekerítik.

Ez azonban, mint látszik, kissé nehezen fog menni. Közben *Oroszlán István* is kiszabadul a fogházból és akkor üthetik neki is a nyomát bottal.

Polónyi sóhaja.

(Abból az alkalomból, hogy Amerikában törvényt hoztak az élve eltemetés ellen.)

— Oh, mért vagyok Polónyi, mért nem amerikai...

Zsúr-témák.

Az élő mozi. — Festőművész Aradon. —
A szokimondó asszonyosság.

Arad, február 21.

Önagságának ugyancsak sok bosszúságot okoz a mennyel intézőség. Idegölő, kegyetlen időjárás dühöng. A korzót egészen ellepte a bizonytalan színű hómaradék, amely betolakodik még a leglégmentesebben elzárt apró és karsu topánkába is és megrészegeti a finom selyemharisnyákat. Ez pedig legjobb esetben influenzát jelent, önagsága jól teszi tehát, ha nem hagyja őrizenlenül tavasszal, ősszel és nyáron amugyis árva lakását. Ki boldog ilyenkor a legújabb divatu toaletteket a korzóra vinni? Bizos csatavesztés volna, amelyből a finom kelmék gyűrötten, formavesztetten kerülnek ki. Azután ki boldog a mozi szerepére vállalkozni, vagyis a célből mutogatni magát, hogy a *Központi-kávéház, a Hungária és a Matsky* cukrászda ablaknál üző törzsvendégeinek szórakozással szolgáljon?

Mert ha azt hiszi önagsága, hogy a saját szórakozására sétál, könnyelműen téved. Az ő sétáját élelmes emberek a saját céljakra használják fel. Díjmentes mozié esináltak, amely hatalmasan konkurrál az *Uránival*. Délután öt órakor leülnek a kávéházi ablakokhoz és elhangzik a már szállóigévé lett jelszó:

— Lássuk a mozi!

A pincér erre megtöröli a kődtől, hótól, esőtől, jégtől homályos ablakot és kezdődik a mozi. Egymásután vonulnak fel a szebbnél-szebb asszony és leányképek, amelyeknek halvány ideájuk sincs arról, hogy volaképen erős konkurrenciát esinálnak az *Uráninak*...

De néhány nap óta szomorúak az élő mozi törzsvendégei. Kevés a kép, főleg a szép, eleven kép. Nagyon hiányos a műsor, amiért egy vidám viveur az *Uránia* színház igazgatóját: *Horovits* Gusztávot tette felelőssé.

— Ő az — nymond — aki nem tűri a konkurrenciát. Bizonyára fenjárt a menyországban és paktumot kötött *Jupiterrel* az élő mozi megakadályozására...

Igy vételekedett a közismert viveur, de városatyja újságró kollégánk: *Faragó* Rezső, nem osztotta a véleményét:

— Nem hiszek én ebben a paktumban. Ki van zárva, hogy *Horovits* a menyországban járt volna. Ujságró sohse jut el oda.

— Talán a városatyák igen? — ingerkedtek *Faragóval*.

— Igen, de csak egy esetben: ha t. i. — nem városatyák.

Azért önagsága nem panaszkodhatik. Ha a korzó egyelőre nem alkalmas terrenum, kínálkozik Aradon más szórakozás is, a nemesebb fajtájuk közül való. Hetek óta egymást érik a művészi események, szinte letapossák egymás lábát. A *Linek* kiállítás még ott díszlik a *Weisz* és *Klein*-cég műtermében és máris új szenzáció kínálkozik, ezuttal a gyöngébb nem részéről. A kitűnő karrikaturák helyét holnap finom női kezek által készített festmények foglalják el. Ez lesz az első női kiállítás, de — kvalitásainál fogva — nem az utolsók közül való. A fiatal festőné neve: *Benkő* Ilona. Külföldön végezte tanulmányait és noha éveinek száma csekély, nemcsak művészi körökben ismerik, hanem neve a főváros műértő közönségénél is behízelgő név.

Főleg a portrét festészetet kultiválja. Aradra hozott képeik között van egy önarcképe, amelynek finom, minuciózus kidolgozását, eredeti felfogását szakértők is megbámulták. Vagy hetven festményt hozott magával az ifju művész, természetesen eladási szándékkal.

Saját kompozícióju festményein kívül kópiai is vannak, főleg *Rembrandt* műveiből. Ezek is jellegzetes ecsetkezelést ártnak el és mint hű utánzatai az eredeti festményeknek, művészi becsesl bírnak. *Izák feloldása, A keresztlevél, Krisztus születése* és még néhány klasszikus *Rembrandt* festmény utánzat lesz már vasárnap látható, ami bizonyára kellemes meglepetés azok számára, akiknek eredeti *Rembrandt* festmény szemlélésében nem volt még részük. Egy csomó por rét, néhány tanulmányfej és a *Marosmenti leány* című festmény egészítik ki a talentumos fiatal művész aradi kiállítását, amelynek különben egy másik érdekessége is lesz. *Benkő* Ilona képein kívül ugyanis egy aradi pályatársa, *Palla* Jenő főgimnáziumi rajztanár is hozzájárul a remélhető sikerhez. Néhány aradmegyei vonatkozású képet állít ki ez a fiatal festő.

A *Linek*-karrikaturák holnap bucsut mondanak Aradnak és *Benkő* Ilona finom kezei fogják elrendezni a vasárnap megnyíló tárlatot. Noha nem tartozik a művészi kvalitások közé, elárulhatjuk, hogy a művész nem amolyan kékharisnya, hanem minden ízében modern leány, akinek kiváló tehetsége mellett figyelemre méltó tulajdonságai közé tartozik az is, hogy bármely festő szívesen választaná — modelljének.

Ere nézve különben regisztráljuk azt a mondást, amely ma délután hangzott el a *Hungária* kávéházban lévő művészasztalnál:

— Jól fest! Mindenképen jól fest!

Önagsága valószínűleg a színházra is kíváncsi, erről a térről is szolgálunk tehát valamivel. A *Sámson* bizonyára izgatja, miután az aradi farjek között kevés a *Sámson*, az igaz, hogy még kevesebb a *Dalila*. Nos, a próbák már nagyban folynak a *Bernstein* féle darabból, amely, hogy egy szójátékkal éljünk, kerülő uton, illetve a *Kerülő ut* után ju. el hozzánk. De lesz a jövő héten egy másik érdekesség is, amelynek előzményei vannak. Az előzmények hősnője *Novák* Irén. A kitűnő művész a

mult héten a kulisszák mögött, kissé alaposan megtalálta mondani a véleményét egy aktuális színházi kérdés felett.

— Nagyon szókimondó asszony vagy — vetette oda Várnay Jenő.

— Én? — szabadkozott Novák. Dehogy is. Sőt ellenkezőleg. Mindig el szoktam titkolni a véleményemet.

A vitába később beleszólt Szendrey Mihály is.

— Igaza van Várnaynak, Irén fiam — maga nagyon szókimondó.

— Novák Irén ismételten tiltakozott az ártatlan vád ellen:

— Sohasem voltam — hangoztatta.

— Nos, ha nem volt, hát lesz — fűzte tovább Szendrey.

— Soha.

— Fogadjunk.

És megkötötték a fogadást, természetesen egy kió Kuglerbe.

— Két hét múlva szókimondó asszony lesz — ismételte Szendrey és másnap elküldte Novák Irénnek a „Szókimondó asszonyosság“ címszerpét.

A direktor megnyerte a fogadást, élvezni fogja tehát a Kuglert, a közönség pedig a rég nem látott „Szókimondó asszonyosság“-ot.

A szélhámos Halász.

Sikerült manipuláció.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 21.

Halász Henrik, a megszökött divatkereskedő kellemes meglepetésben részesítette ma hitelezőit. Csak ma került teljes világosság a fiatal, de egy cseppet sem szolid kereskedő személtre, csak ma tűnt ki, hogy Halász a legraffináltabb szélhámosok közé tartozik.

Több ízben foglalkoztunk már Hegedüs Ármin unokatestvérének ügyével és megirtuk azt is, hogy eltűnése után üzletében alkalmazott segédei az üzlet kulcsait Deutsch Izsó dr. ügyvédnek adták át, miután sem a rendőrség, sem a bíróság, de a háziur sem vállalkozott a kulcsok megőrzésére. Megirtuk azt is, hogy a megszökött kereskedő házbérét február 1-éig kifisette. Február 1-én tul a házbér esedékes volt és miután Halásznak — akiről senki se tudja, hogy hol, merre jár — eszéágában se volt a háziur követelését klegyenliteni, a ház tulajdonosa, néhai Kiss István örököse végrehajtás útján akart érvényt szerezni követelésének. Csak akart, mert a végrehajtás alkalmával kiderült, hogy Halász hatalmas turpisságot követett el.

A végrehajtást ma délután Györfly Arnold bírósági végrehajtó vezette, Deutsch Izsó dr. ügyvéd jelenlétében. Felnyitották az üzletet és ekkor következett a meglepetés. A végrehajtó becsüse meg akarta vizsgálni az állvinyon lévő vászonárukat, de ez a szándéka meddő maradt. Midőn ugyanis leemelte az egyik papircsomagot, meglepetve tapasztalta, hogy abban csak levegő, por és egyéb piszok van, a vásznat el-tűntette Halász Henrik.

És így járt a becsüs a többi csomagokkal is; valamennyi üres, a szélhámos kereskedő pompásan eltűntette az árukat, anélkül, hogy bárki is sejtette volna. Még alkalmazottai sem vették észre főnökük manipulációját és abban a hiszomben zárták le az üzletet, hogy ott legalább is huszszor korona értékű áru van felhalmozva. Halász valószínűleg éjszaka szállította el a vásznakat és az üzletében volt több áru. A végrehajtó közegek mindössze három-

száz korona értékű szövetei találtak. A pénztárt is felnyitották, de abban mindössze harminchét fillér volt.

Igy manipulált a kékre festett kirakat volt tulajdonosának unokatestvére. Par nobile frotrum.

Cholnoky előadása.

A Cholnoky kínai előadása élvezetes volt. A közönségnek nem voltak — kínai.

Aktuális emberek.

Márki Sándor dr.

Arad, február 21.

A Kölcsey-Egyesület vasárnapi közgyűlésének előkelő vendége lesz: Márki Sándor dr. kolozsvári egyetemi tanár. Az egyesület ugyanis az eddigi adminisztratív közgyűlések helyett újformát választott: az irodalmi és tudományos társulatok szokása szerint a nagy közönség bevonásával ünnepet ül. Az általános eszmékről, az egyesületi gondolatokról értekezésszerű előki megnyitóbeszéd fog szólni, a mult esztendő eredményeit titkári jelentés fogja leszűrni s azután következik a betetőzés, az ünnepi tanulmány. Ennek megírására és felolvasására kérte fel a Kölcsey-egyesület Márki Sándor drt, tiszteleti tagját, egyik alapítóját és felelhetetlen vezetőjét, ki készséggel eleget tett és tesz a felszólításnak, „Arad tanulmányai“ címmel tanulmányt írt és vasárnap maga fogja felolvasni.

Márkit felesleges bemutatni, Aradon legkevésbé, őt csak emlegetni lehet. A magyar történetírók legjelesebbjei és legmunkásabbjai közé tartozik. A kolozsvári egyetemnek első disze és legékesebb előadója. Mély tudománya, nemes szerénysége, finom érzése miatt nagy népszerűségű. Kitérően érti a tudomány tárgyilagosságának és az érzés páthosának összekeverését, az örökbecsű és aktuális szembeállítását, a szak tudományoknak a közönség értelméhez való hozását. Kolozsvárt több mint egy évtizede minden városi nagy ünnepélyen az ő tudása rajzolja és értékeli történelmi nagyságainkat. E hivatásában egy új műformát alkotott, a történelmi beszédeket, melyeket Kolozsvár városa a mult esztendőben „Nemzeti ünnepeken“ cím alatt egybegyűjtve vastag kötetben kiadott. Ebből a fajtából való lesz vasárnapi felolvasása is, dióhéjban Arad története, sok politikai és társadalmi itélettel, bölcséleti reflexióval, megvesztegető stílusban és lendületes előadásban. Mert tudnunk kell, hogy történetíróink között a legszínesebb, legmelegebb tollal Márki ir és egyszersmind ő a legkitűnőbb felolvasók egyike.

Aradhoz őt és Aradot ő hozzá szilárd kapcsolatok fűzik. Itt kezdte tanári és írói pályáját, ő írta meg Arad és Aradvármegye történeti monográfiáját két vastag kötetben és évek óta mint az aradi középiskolák érettségi elnöke fordul meg itt. Az ő országos tanári-és történetírói hírnevének egy jókora hányada Arad erkölcsi tőkéjének alkotó eleme. Végtelen szívéllyesége mellett ez a körülmény magyarázza meg, hogy betegeskedése, irodalmi és dékáni elfoglaltsága dacára eleget tett a hívó felszólításnak. Számos barátja, ismerőse, tisztelője tehet tanúságot róla, hogy Márki Sándor mekkora szeretettel van az aradi közönség és a Kölcsey-egyesület iránt.

Orvendetes tehát a vendég jövetele és a lejtövetelét kieszközáló alkalom. Bizonyos, hogy a Kölcsey-egyesület vasárnapi közgyűlése jelentős kultur-ünnep lesz.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szombat: Bálkirálynő, operett. (A bérlot.

A bálkirálynő.

(Operett 2 felvonásban. Írták: Seymour Hicks és Cosmó Hamilton. Verseit írta: Chas H. Faylor. Zenéjét szerzették: Herbert E. Haines és Evelyn Baker. Fordította: Heltai Jenő. Bemutató előadás.)

Hamlet, írta Shakespeare, Faust, írta Göthe, Az ember tragédiája, írta Madách. Hát hinné azt az ember, hogy ezeket a remekműveket ugyancsak a fent említett jó nevű urak, egyedül, egyesegyedül, minden társulás nélkül írták? Csodálni való, mikor a ma bemutatott operettet ötven írták, egyen fordították és Aradon valószínűleg még egyszer adják.

Ez az öt ur, bizonyosan valami szent fogadásból kilindulva, célul tűzte maga elé, hogy megírja a világ legunalmasabb operettjét. Hát ez annyira sikerült nekük, hogyha a magyar tudományos akadémia valamelyik pályadíjára aspiráltak volna, okvetlen meg is nyerik.

Ezt a remekbe készült darabot a budapesti Népszínház-Vigopera, a „kiváló ötletekkel“ dolgozó műintézet, már csak azért is megszereste előadásra, hogy a programjának megfelelően. Őt csak bukásra szánt darabot adnak elő. De, hogy minek dobott ki pénzt erre a darabra Szendrey és minek kellett a mi szegény színészeinknek ezt a lélekölő munkát megcsinálni, azt igazán nem tudjuk, tehát van szerencsénk ezennel megkérdezni.

Mert ez a darab olyan rossz, hogy rosszabb és unalmasabb már nem is lehet. Kállay úgy játszott, mint egy angyal, hiába, meg a bájos kis Benkő Gizike is játszott és a darab ennek dacára könyörtelenül és végérvényesen megbukott.

Azt megértjük, hogy Angliában, — ahol a darab született — talán háromszor is előadták, de ott fényes kiállítással és egy pár táncal még sikere lehet egy operettnek, de nálunk a Bob herceg óta az igények nagyon megnöttek.

Hogy a meséről is szó legyen, a Bálkirálynő a Hamupipőke című bájos mese ötlet és szellemesség nélküli feldolgozása. A zene ikerestvére a Szan Toy zenéjének, gyengített kiadásában.

Miután ennyi rosszat írtunk, írjunk valami jót is. Az előadás fényes volt. Kállay Jolán minden eszenialításával a sikerért küzdött. Gyönyörűen énekelt, végtelen kedvesen játszott és csak a második felvonás végén kapott jól megérdemelt tapsot. Benkő Gizike kapott hatalmas tapsokat és sok cukrot. Jók voltak Faludy, Ledvey. A Baranyay nővérek nagyon szépen táncoltak.

Egyéni dícséret után a Bálkirálynőt le lehet venni a műsorról. H. G.

* Márki Sándor vasárnapi felolvasása. A Kölcsey-egyesület vasárnap délelőtt 11 órakor a városházán rendezte felolvasó közgyűlését, melyen Márki Sándor egyetemi tanár is felolvas. Az egyesület meghívására az egykori első titkár és régen tiszteleti tag Varjassy Árpádhoz igen szép levelet írt, melyben a többi köst azt mondja: Ószinte örömmel vállalkozom, hogy február 28-ikán még egyszer szóljak a Kölcsey-egyesület közönségéhez, amellyel szívem lelkem valaha összeforrott. A régiek közül, akikkel valaha együtt működtem, bizony már csak kevesen lesznek együtt; de ha még nem vettél ki végképen az eszményekbe vetett hit, talán akadnak, akik 22 esztendő múlva is szívesen fogadnak. Bizonyára sokan fogják a negyedszázad előtt Aradon oly népszerű tudóst meggyőzni

arról, hogy az iránta való tisztelet és szeretet is csak üregbedett.

A szabadmenetű közgyűlés, mely a Kölcsey-egyesület hetedik felolvasása, a következő tárgyakból fog állani:

1. Elnöki megnyitó. Előadja: *Varjassy Árpád*.

2. A Kölcsey-egyesület régi és mostani asszonyai. Irta és felolvassa *Szöllösi István*.

3. Amire Arad tanit... Irta és felolvassa *Mári Sándor dr.*

4. Indítványok.

* *Cholnoky Jenő dr. Kináról.* Az aradi Kölcsey-egyesület mai zsúrja olyan élvezetet nyújtott a városház közgyűléstermék teljesen megtöltött közönségnek, amelyben csak fővárosok elit publikumának lehet nagy részeként része. A hazai földrajzi tudomány egyik díszje és büszkesége, *Cholnoky Jenő dr.* szórakoztatta az előkelő szellemek sajátos módján a hallgatóságot, három órán keresztül oly elevénnyel, finom és humoros közérítéssel konferálva *Kináról*, amely ment volt a szaktudósok elvont és fárasztó körmondaitól, nehéz problémákat feladó fontoskodásától, ugyiszlóval egy kellemes és üdítő sétát tett a legizálóbb társalgó karján az a gyönyörű hölgyesereg a copfok bitodalmában, ahol felkuszott a hegyekre, megbámulta a hatalmas folyamokat, bekukkantott a házakba, megtekintette az állami és társadalmi életet. Ezernyi ezer apró részlete ennek a kaleid oszkopszerű eleven képnek mindmennyi személyes tapasztalata egy nagy és mélyen látó elmének, akinek tudományos hírneve megnyitotta a nagy fal által határolt birodalomban azokat a helyeket is, ahol eddig még európai nem járt. Sok félszögnek és nevetségességnek látszó szokások ellenkezőjét bizonyította be, főleg azt, hogy nem olyan hátramaradott, copfos nép a kínai, mint aminek ismerjük a „*Mindenféle*” rovatból. Bebizonyította, hogy a kínaiak ösműveltsége olyan magasra emelkedett, amely megsegyeníti a mi európai kultúránkat. Rámutatott arra, hogy Kína a valódi demokrácia hazája, mert ott egy értékmérője van az embernek és az tudása és becsületessége. Szívesen és kedvesen beszélt a kínaiak házi életéről, ruházódásáról, az asszonyokról, étkezésükről. Előadása, melyet a személyes tapasztalatok bő tárházából szőtt át humoros és jellegzetes részletekkel, mindvégig lebillincselte a hallgatóságot, akiknek sorában *Károlyi Gyula* gróf főispánnal az élén az aradi társadalom színe-java vett részt. A saját felvételei alapján készült vetített képek szintén gyönyörűek voltak. A mindvégig kitartó közönség sokáig tapsolta a kiváló tudóst.

* *A kormányozható léghajó.* Az egész világ arconautái a kormányozható léghajó, vagy a repülőgép problémájának megoldásán törik a fejüket. A legújabb *aeroplan* zseniális feltalálója a német nevű francia *Farmann*, aki majdnem tökéletes szerkezetű repülőgéppel csak legutóbb nyerte meg az ötvétezer frankos *Deutsch de la Meuth* díjat. Az első sikerült repülésről sikerült mozgófénykép készült Párisban, melyet szombaton mutat be először az *Uránia* színház.

* *Jézus élete.* A hétfői bemutató előadás teljes programját már összeállította az *Uránia* színház igazgatósága. A pazar képeken kívül páratlan zenél művelésben is része lesz a közönségnek. A zenél programot itt közöljük: *Rossini*: Tell-nyitány. *Raff*: Cavatine, hegedű szóló. *Bachgounod*: Ave Maria. *Wagner*: Lohengrin nyitány. Im arcunkra borulunk. *Zsoltár*. *Zellner*: Álomdal, hegedű szóló. *Wagner*: Tanháuser bevonulási induló. *Benz*: Föltámadás meséje. Ebből a klasszikus zeneműsorból is látható, hogy valóságos művészeti esemény-

számba megy a *Jézus élete* című képnek az *Uránia* színházban való előadása. Ezen előadásokat, melyhez a templomi énekkar szolgálta a kórust, minden este fél 9 órakor tartják meg felemelt helyekkel.

* *Vasárnapi előadások.* Vasárnapra két pompás darabot tűzött ki előadásra az aradi színház vezetősége. Este a mai bemutató előadásra került angol operett, a *Bákirálynő* kerül színre. délután pedig *Shakespeare* klasszikus tündérregijét, a *Szentivánéji álom* öt elevenülk föl abban a nagyszerű szereposztásban, melyvel csak nemrég mutatták be ezt a gyönyörű darabot az aradi színpadon.

* *Sámson.* Henry Bernsteinnak, a budapesti Vigaszínházban is orlári sikert aratott színművét, *Sámson-t*, a jövő hét elején mutatja be a társulat drámai személyzete.

Károlyi Gyula főispán

Arad.

Cholnoky-felolvasás alkalmából üdvözljük méltóságodat, mint az idegenek barátját.

Kolozsvári egyetem.

A megpumpolt főispán.

A Kardos-ügy hullámai.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesítése. —

Arad, február 21.

A *Kardos* ügyről budapesti tudósítónk az alábbiakat jelentik: A szappanbuborékból épült *Kardos* félecsaládi bankok ügyében erélyesen folyik a vizsgálat. A könyvszakértők hetek óta vizsgálják a három *Kardos*-bank könyvét, de a vizsgálattal még ma sem készek. Idáig *Kardos*ék ellen *nyolcvan* feljelentés történt. A vizsgálóbíró már két ízben is hosszasan kihallgatta *Kardos* Árpádot, a banksalád legagilisabb és legfurfangosabb tagját. Tudvalevő dolog, hogy *Kardos* Árpád, amikor letartóztatták, melankóliát színelte és bolondnak tetette magát. Azóta megjött az esze. Ismét fürge és eleven. Ravaszul védekezik minden vád ellen és úgy dobálódzik a könyvelési tételekkel, mint egy zsonglőr a levegőbe hajigált tojásokkal. A vizsgálóbíró a többek között megkérdezte tőle, hogy van az, hogy a *Leszámtoló*-banknál 33 000 korona betét van 1907-ben az ő javára elkönyvelve?

— Ezt az összeget fizetéséből takarítottam meg, — felelte *Kardos*.

— Mennyi volt az ön jövedelme?

— 30.000 korona.

— De itt a *Józsefvárosi* banknál szintén 130.000 koronás betét van az ön nevére. Hogy tudott ön 80.000 korona fizetésből egyetlen év alatt 48.000 koronát félretenni?

— Kérem, ez az én titkom. Erre a kérdésre nem felelek.

Amint valaki bonyolult vagy *Kardosra* terhelő kérdést akart a vizsgálóbíró tisztáznai, *Kardos* Árpád rögtön megtagadta a választ. Különbben a csódtömeggondokok is számtalan visszaélésnek jöttek a nyomára és hír szerint feljelentésükre csalárd bukás büntette miatt is megindítják *Kardos*ék ellen az eljárást.

Budapesti tudósítónk jelenti: *Kardos* Árpádnak, a letartóztatott bankárnak egy érdekes polgári perét fogja holnap tárgyalni a budapesti polgári törvényszék. A belényesi választás idején *Kardos* Árpád beállított *Nagyváradon* *Glatz* Antal biharmegyei főispánhoz, bemutatkozott neki és elmondotta, hogy *Barta* Ferenc őt azzal biztatta, hogy ötezer koronából kitehik az egész választási hadjárat. Két napja van a kerületben és máris hater ezer koronát költött. Kéri tehát a főispánt, hogy a felmutatott

takarékpénztári könyv ellenében kölcsönözzön neki tizezer koronát. *Glatz* főispán átvette a *Ferenc- és Józsefvárosi* Takarékpénztár által kiállított betétkönyvet és kifizette *Kardosnak* a tizezer koronát. A kudarcra végződött választás után a főispán követelte a pénzt, de csak három ezer koronát kapott. Végre is beperelte *Kardost* a hátralevő hétezer korona erejéig. A holnapi tárgyalásra *Kardost* szuronyos fogházörök fogják elővezetni.

A nap furcsaságai.

*

Esetek a megeseit leányzóról.

Livics Anna ma ismét az aradi rendőrség vendége volt. A rendőrség szigorú és rideg. Nem jó vendéglátó. Kedves vendégén tudatott, átküldötte *Livics* Anna leányzót az aradi ügyészséghez, ahol szintén mint elég gyakori látogatót ismerik.

Livics Anna „hivatalos” látogatásainak okát ezek után nem nehéz kitalálni.

Megesett vele az a szerencsétlenség, hogy egy kicsit betört. Ablakot nyomott be, a betörőknek amax ismeretes receptje szerint, hogy csirizes papírt ragasztanak az üveglapra, benyomják, benyulnak a törésen s belülről nyitják ki az ablakot.

Fentnevezett leányzó többszöri kísérletezés után bizonyos tökélyre vitte ezen a téren. Sőt vérévé, második természetévé vált neki az ablakon való bemászás.

Tegnapelőtt szabadult ki a fogházból *Livics* Anna. Szabadon eresztették, mert — anyának érzi magát.

Megesett vele ez a kis malőr is.

Ez is második természetévé vált. Ugyanis *Livics* Anna hüvösre helyezéseinek időpontja nem a közeli napokra esik. Néhány évvel ezelőtt már ült börtönt. Akkor szabadlábra helyezték, — mert anyának érezte magát.

Ekkora következetesség csakugyan megható. Ilyen rendszeres betörés, fogházba vonulás és anyai öröme ekkora szeretete nem mindennapi. Azonban tovább is van.

A vaslogikának a női nemből ezen kiváló képviselője minden tőren hű marad elveihez. Valahányszor a börtön levegője testi állapotát már-már veszélyeztette s a szíve alatt hordott magzatra való tekintettel a szabadság hullott ölébe és mint főtebb leszögeztük, betört és lopott: következetesen női ruhákra vetette szemét. A található pénzt szintén nem felejtette ki a kártyából.

Miatta bővében heverhetett a szobában mind az, mi szem-szájnak ingere, drága férfiruhák, ékszer és takarékpénztári könyv. *Livics* Anna szerényen megelégedett egy szép tollas női kalappal, egy derékkel és egy aljjal. Ami kevés pénz keze ügyébe esett, azt a keblébe rejtette, s mint nesztelenül jött, úgy távozott is.

Ma délelőtt *Trucza* Samu temető-utcai lakásának ablakán át betört s egy női öltözet ruhával, ötven korona készpénzzel megrakottan ellépett.

Trucza feljelentésére a detektívek előállították. *Livics* Anna tagadott, sőt felháborodott. Indignálódva utasította el magától a diffamáló vádat. Égre-földre, a szíve alatt hordott gyermekére esküdt, hogy a kórház sarkán találkozott *Turcsin* Danicával s attól vette a divatos ruhát.

Nohát est holt bizonyosra elhitték neki és mégis átkísérték az ügyészséghez.

— Holnapután vigán sétálok, mert nem először küld ki az ügyész ur a börtönből. Jó ember, aki nem engem, hanem az állapotomat sajnálja.

Ilyenek esnek meg a megeseit *Livics* Annával.

*

Vilmos császár — balla...-mester.

A szakszervezett balletmesterek is szembe kerülnek a németek impulzív császárával, akiről hitük, hogy a világnak legnagyobb és egyszerűsége legirigyebb uralkodója.

A császár lassankint eleszi minden alattvalója elől — a kényeret.

A szónokok, szobrászok, festők és zenészek mind koldusbotra jutottak, mert az imperator rex szónokol, monstrumokat farag, tapetákat fest és Sang an Aegir címen süketíti meg a füleket.

Most például, mint Berlinből jelentik, a változatos okáért *balletet* rendez legfelségesebb személyes vezetésével.

Ofelsége maga a főrendező. A berlini operaházban színre hozta *Byron* lord *Sardanapal* című tragédiájának tartalmából készült balletet. A tragédia a híres assyriai és ninivei király életével és halálával foglalkozik.

A császár a világ leghíresebb assyriológusait hívta meg vendégeikül a premierhez. Az uralkodó roppant nevelő hatást sejt a balletben s azt akarja, hogy az előadás teljesen korhű legyen.

Delitzsch professzor vezetésével a tudósok egész tábora fáradozik Berlinben és Babiloniában, hogy a kosztümök és scenikai berendezés az ő tervek alapján az igazsághoz minél közelebb álljanak.

A császár mindennap megjelenik az operaházban s utasít, javít, szerkeszt, kihuz, sőt még szitkozódik is.

Arról nem szól berlini híradásunk, hogy ő maga is fellépne a balletben.

Nem léphet fel, mert a darabban az van megörökítve, mint lázad fel Arbares szerezsen az ő ura, *Sardanapal* király ellen.

Melyik szerepet játssza az imperator?

Az assyriai király? Egy eleven császár csak nem súlyos le egy halott ninivei királyhoz!

A szerencsét?

Mit csináljon az „Es ist erreicht“ bajuszal? A német nép földig lenne sújtva, ha nemzeti büszkesége eltűnne II. Vilmos ajkai felül.

¶ vasárnapi felolvasás.

Márk Sándor előadása bizonyára lesz olyan érdekes, hogy nem kell majd az érdeklődést márkolni.

HIREK.

Boszton a végletekig.

Ma késő este, a tanítójelöltek bálján felülfizetők névsorával együtt, szomorú levelet kaptunk, amely valószínűleg a titokzatos származik. Ime a levél és benne a szomorúság.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Bocsásson meg, hogy sorállomással alkalmatlankodom, de a legnagyobb erőmefeszítéssel sem bírom elnyomni bánatomat.

N-mrég jöttem csak Aradra, melyről annyit jót hallotam. Többek között és főleg azt, hogy télen mily jól lehet itt szárazkórni; egyik mulatság a másikat éri, stb. stb. Kapva-kaptam tehát az alkalmon és mindjárt az első mulatságra fölmentem, remélve, hogy várakozásomnak teljes mértékben meg fog felelni. Mondhatom, nem csalódok. Oly nagy-zamu és szép közönséget láttam együtt, hogy jóleső érzéssel gondoltam a h. n. g. u. után következő táncra, annál is inkább, — mert szinte restelem bevallani — szíveskedtem táncos vagyok.

Elhangzottak az utolsó tapsok, a cigány megkezdte működését. A kőörszere való táncszerepével igalmával nezem körül, hogy magamnak táncosnő szemeljek ki. Azonban nagy meglepetés vár rám. Azt láttam ugyanis, hogy — jöhet a cigány egy felismerhetetlen csárdást hozott — a táncoló párok előttem ismeretlen moz-

gást végeztek, egyesek ritmussal, mások teljesen anélkül.

Kérdőzködésekre azt a választ nyertem, hogy ez — boszton. Megvártam, míg vége volt. A zene valami lengyelkét játszott. Semmire sem gondolva, biztos léptekkel táncra perdültem, de a legnagyobb igyekezettel sem tudtam egy-két taktusnál többre vinni; minduntalan beleütköztem valakibe. Kénytelen voltam szégyenszemre helyére vezetni táncosnőmet, aki utközben ezzel a kérdéssel fordult hozzám:

— Hát ön nem tudja a boszton?

— De kérem szeretettel, hiszen ez lengyelke, — szoltam én, mire ő így válaszolt:

— Mi csak bosztoni táncolunk.

Szégyenpírral orcámon, a közepre álltam, hol akkorra már a táncosok javarésze összegyűlt. Csakhamar megtudtam, hogy mindnyájan ugyanazon körülmények folytán kerültek a közepre, mint én. Ez némi megnyugvással töltött el, de csakis annyiban, mert nem kellett ott egy-dül állnom.

Én tudok bosztoni táncolni, a többi pörüljart is jórészt tud, de suum cuique. A csárdás legyen csárdás, a lengyelke — lengyelke és ami a fő: a boszton legyen tényleg boszton. Ha ez így folytatódik, akkor a sétáló párok a Széchenyi téren is boszton lépésben fognak végigkalimpálni és a katonák is bosztoni lépésben masíroznak a gyakorlatra.

Szerkesztő ur, tud ön bosztonozni? Ha nem, adja ki a leveleimet. L-kötelezett híve

Egy csárdás táncos.

— Mulatságrendező urak figyelmébe.

A lapoknak egymás között való megállapodása értelmében a mulatságokon megjelentek névsorát csak díjazásért közlik az újságok. A mulatság lefolyásáról szóló referátát azonban úgy mint eddig ingyen közlik. Az árszabás értelmében ezért soronként 30 fillért kell fizetni s akkor az mind a három lapban megjelenik, ha egy laphoz küldik is be a névsort és az érte járó díjat. Azért tisztelettel arra figyelemztetjük a t. mulatságrendezőket, hogy előzetesen, a mulatság előtt egy-két nappal szíveskedjenek valamely lap kiadóhivatalában a névsor közlése felől intézkedni s az érte járó díjat kifizetni, nehogy névsorok közlése akadályokba ütközzék. Tisztelettel az *Aradi Közlöny, Arad és Vidéke, Függetlenség* kiadóhivatala.

— A Stössel-féle halálos ítélet indokolása.

Pétervárról jelentik: A hadbíró-egységek *Stössel* elítélését azzal indokolja, hogy *Stössel* a portarturi erősséget átadta az ellenségnek, mellett a további védelem összes eszközeit kimerítette volna, továbbá mert nem élt hivatalos hatalmával és mert fegyelmi vétség-t követett el. A törvényszék a büntetés enyhítését indítványozta, mert Portarturi túnyomó haderő ostromolta és a védő sereg *Stössel* vezetésével példátlan macacséggel küzdött és a helyőrség hősiessége az egész világot bámulatba ejtette, továbbá, mert *Stössel* számos ellenséges rohant visszavert és eközben az ostromló seregnek óriási károkat okozott és mert az egész ostrom tartama alatt a védősereg hősiességét ébren tartotta, végül mert három hadjáratban tevékeny részt vett.

— Az újságírók vasárnapi munkaszünet. Fővárosi tudósítók jelentik: A Budapesti újságírók Egyesülete választmányának küldöttsége

tisztelt ma *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszternél *Szatmári* Mór vezetésével. A deputáció arra kérte a minisztert, hogy a jövőben a vasárnapi munkaszünetet lehetőleg sohase függessze fel. Amennyiben rendkívüli esetek mégis elkerülhetetlenné tennék a felfüggesztést, ezt csak az érdekelt két sajtó-egyesület egyetértő felterjesztésére. A miniszter kijelentette, hogy a kérelmet egész terjedelmében teljesíti s a munkaszünetet eszentul a maga teljes épségében kívánja megőrizni.

— Vilmos császár Korfuban. *Konstantinápoly*-ból jelentik: Az a hír, hogy a porta *Vilmos* császár üdvözlésére hadkölöniményt fog Korfuba küldeni, a török tengerészet állapotára való tekintettel valószínűleg nem lesz keresztülvihető. A porta valószínűleg csak egy hadhajót fog kiküldeni.

— A Krumholz-ügy. *Párisból* jelentik: A vizsgálóbíró a lapok szerint arra a meggyőződésre jutott, hogy a Krumholz építész ellen emelt vádak nem bírnak törvényes alappal. A hatóság tehát csak arra fog szorítkozni, hogy Krumholzot és kedvesét *kiutasítsa*.

— Letartóztatott orosz forradalmárok.

Pétervárról jelentik: A rendőrségnek sikerült a forradalmi párt repülő harci szervezetének *tizenkét tagját elfogni*. Két embert *Nikolajevics Miklós* nagyherceg palotája előtt tartóztattak le és ebből azt következtetik, hogy merényletet akartak intézni a nagyherceg élete ellen. Az egyik férfi, a másik nő. Az előbbinél egy bádogedényben öt font dinamit volt, az utóbbi pedig karmantyujában nagymennyiségű robbantószeret rejtegetett. A rendőrség átkutatta a palotával szomszédos házakat, miközben egy magasállású személyiségek neveit magában foglaló lajstromra akadtak, kiket a forradalmárok halálra ítélték.

— Aradi agghonvédek sorsjátéka. Az aradi agghonvédek egyesülete nemrégiben azzal a kérelemmel fordult a pénzügyminis terhez, engedje meg, hogy arra az értékes ezüst dohányzóasztalra, amelyet az egyesület ajándékképpen kapott, sorsjátékot rendezhessen oly módon, hogy kétezer darab ötvenfilléres sorsjegyet bocsáthasson ki. A pénzügyminiszter ma érkezett leiratában a sorsjátékokra az engedélyt megadta, sőt az egyesületet minden díj és illeték alól felmentette. A sorsjátékot ennél fogva megtartják és most az aradi hazafias közönségen mulatnak, hogy az öreg honvédek a sorsjáték révén ezer koronához jussanak. A kisorsolendő tárgy értéke körülbelül négyszáz korona.

— Nász a Szathmáry családban. *Szathmáry* Gyula, kir. tanácsos, ügyvéd, Arad varmegye nyug. alispánja hazában örömmünnepe van; *Ferenczy* Tibor dr. aradi kir. törvényszéki aljegyző, tartalékos huszárhadnagy eljegyezte *Szathmáry* Gyula és neje, *Tolnai* Mária bájos és művelt leányát, Autát.

— Igazgatói értekezletek. A hivatalos lap mai száma közli *Apponyi* Albert gróf kultusz miniszternek rendelkezését, amelyet a tankerületi főigazgatóknak küldött meg. Ebben elrendeli, hogy a főigazgatók tankerületeiben lévő összes igazgatók — a felekezeti középiskolák igazgatóinak lehetőleg bevonásával — együttes értekezletre gyűljenek össze, ahol úgy a középiskolai nevelés és tanítás általános, országos érdekű, valamint az illető tankerület sajátos viszonyait közelebbről érintő ügyek és eszmék kerüljenek megbeszélésre. Ugyanakkor a főigazgatókat, hogy eszentul minden évben, esetleg minden második évben a tankerületeikre nézve legkedvezőbbnek és legelőnyösebbnek látszó időben két napi tanácskozássra hívják meg a

tankerületükbe tartozó középiskolák (gimnáziumok és reálskolák) összes igazgatóit; az ezen alkalommal megvitatás alá kerülő kérdéseket tételek alakjában tűzzék ki és az igazgatói értekezletet megelőzőleg minden igazgatóval a szükséges előzetes tájékoztató céljából oly időben közöljék, hogy azok előzőleg a tanári testületek által is letárgyalhatók legyenek. Az igazgatói értekezletek minden alkalommal a főigazgató által kijelölendő más-más helyen tartandók meg és az ottani tanügyi intézmények megfigyelésével kötetlen össze. A főigazgatók megjelölik azokat a tételeket, amelyeket Budapesten a május hó első felében tartandó főigazgatói értekezlet elé terjeszteni kívánnak. Az igazgatói értekezleteknek az lévén a céljuk, hogy a tanügyi kérdések felett üdvös eszmecserét indítsanak, csak tanácskozási jellegűek és azokban általánosan kötelező határozat nem hozható. Más honnan érkező tagjai 50 (ötven) korona átlagos utsegélyben fognak részesülni. A fiumei állami főgimnázium igazgatója a székesfehérvári tankerület igazgatójához, a budapesti tanárképzőintézet gyakorló főgimnáziumának igazgatója pedig a székesfehérvári tankerület igazgatójához csatlakozik.

— Doktorátus kitüntetéssel. *Schaeffer* Herman, a petrozsényi jogászkifjúság tehetséges tagja kitűnő eredményeivel tette le tegnap a doktorátust a kolozsvári tudományegyetemen.

— Halálozás. Özv. zborói *Dratsay* Zsigmondné szül. *Szavits* Mária tegnap reggel 68 éves korában meghalt. Temetése holnap délután három órakor lesz a felső temető halottas házából.

— Haynau és egy aradi vértanu. Régi porlepel irásából érdekes szerelmi történetet mond el egy bécsi tárcsíró. Ki hinné, hogy e történet hőse nem más, mint a negyvennyolcas idők egyik legridegebbnek tartott alakja: *Kempen* altábornagy, Bécs ura, a rendőrmíniszter! E kevéssé vonzó multu ember élettörténetének van egy epizódja, mely bennünket különösen érdekkel. *Kempen* az aradi gyásnap szomorú előzményei hozták össze szívének választottjával. E nő férjes asszony volt; osztrák nő, kit 1849. október első napjaiban az a vágy és remény hozott Magyarországra hogy *Haynau* kegyelmével megmenetheti öccsének életét, ki osztrák tiszt létére a magyar szabadság ügyéhez pártolt. Ez a tiszt házasság révén sógor-ságba jutott *Kis Ernő* honvédtábornokkal, kinek a testvérhugát vette feleségül. *Haynau* aláírta már az aradi tábornokok halálos ítéletét, midőn az osztrák nő könyörögni hozzája érkezett. Testvéröccsének sorsára nézve megnyugtatta látogatóját az „öldöklő anygyal”. Azt mondotta, forduljon Budára helyetteséhez, *Kempen* altábornagyhoz, ő majd utasítani fogja, hogy lehetőleg enyhítse az elítélt büntetését. — A nő, megkönnyebbülni testvérének sorsa miatt, most már sógorára, *Kis* tábornokra gondolt. Tudta, hogy *Haynau* legyvertársa és egykor testi lelki barátja volt *Kis Ernő*nek. Egy pohárból ittak, egy erszényből költek — s ez az erszény nem a *Haynau* erszénye volt. Erre való emlékezéssel a maga jószántából meg is mentette egykori barátját a bitófától és kegyelmet adott neki — golyóra és puskaporra. Midőn a nő most a halálra ítélt tábornok szomorú sorsára igyekezett fordítani részvétét, *Haynau* felsóhajtott:

Szegény Ernő!

Egész felelete ennyiből állott. É: *Kis Ernő* néhány nap múlva meghalt Aradon.

— Művész és hírlapíró párbaja. Budapesti tudósítónk jelenti: A Fodor-féle vívótérben ma délben párbajt vívtak egymással *Déry Béla*

fasítművész, a Nemzeti Szalon titkára és *Bárdos* Arthur dr. hírlapíró, az Egyetértés munkatársa. A párbajra a mármarosmegyei kiállításból eredő hírlapi polémia adott okot. *Déry Béla* segédei voltak *Balogh* Ferenc miniszteri titkár és *Donhoffer* Szilárd dr., *Bárdos* Arthuré pedig *Purjesz* Lajos szerkesztő és *Bede* Jób hírlapíró. *Déry Béla* orvosa *Vidéky* R'chárd dr., *Bárdos* Arthuré *Löbl* Vilmos dr. menő főorvos volt. A felek teljes bandázsszal ellátva álltak ki s a feleletek szerint a könnyű vívókarddal vívott párbaj a szúrás kizárásával a végkimeirőlésig folyik. A vezetőségét tisztét *Donhoffer* Szilárd dr. látta el. A felek kétszer csaptak össze és a második összecsapásnál *Déry Béla* karján és fején laposvágást kapott, mire a segédek beszüntették a párbajt. A felek kibékültek. *Déry Béla* sérülései jelentéktelenek.

— Akinek nem imponál a gróf. Persze, ennek az esetnek színhelye nem Budapest, sőt még nem is Magyarország. *Nákó* Sándor gróf fiúmei kormányzó ugyanis nejevel és az *Odescalchi* hercegi párral automobilkirándulást tett Fiuméből Ab baziába. Amikor az automobil *Voleska* határába ért, egy voloskai rendőr az országot közepére állva, fölemelt kézzel megállította a kormányzói automobil. A rendőr ezután a törvény nevében letartóztatta a soffört. *Nákó* gróf ez ellen tiltakozott, névjegyével igazolta magát, de a rendőr kijelentette, hogy *Voloskában* teljesen mellékes, hogy valaki fiúmei kormányzó és ragaszkodott a soffört letartóztatásához. Hosszas alkudozás után a rendőr eszében abba egyezett bele, hogy az automobil a leglassabb tempóban a kerületi kapitánysághoz induljon. Itt *Nákó* gróf *Odescalchi* herceggel és a sofförrel bement a rendőri hivatalba, de csak egy órai várakozás után bocsátották a fogalmazó elé, aki kijelentette, hogy helybenhagyja *Hirsch* Miksa soffört letartóztatását, mivel kihágás miatt többször eredménytelenül idézték meg.

— De hiszen ez nem *Hirsch* soffört, azt én már hónapokkal ezelőtt elbocsátottam. Ezt az embert *Heilingernek* hívják! — felelte a kormányzó.

— Ha így áll a dolog, — felelte a fogalmazó a legnagyobb hidegvérrel, — akkor *nehátnék*.

A kormányzó azonban nem hagyta szó nélkül a dolgot, azt mondta a fogalmazónak, hogy az ügy ezzel nincs elintézve, mert érthetetlen dolog, hogy igazolás ellenére föltartóztassanak valakit.

A fogalmazó erre sértődötten felelte:

— Ha megjegyzéseket akar tenni, ne nekem, hanem a rendőrnek szóljon, s ezzel ott hagyta a kormányzót és kíséretét.

Nákó gróf jelentést tett a felsőbb hatóságnál a fogalmazó és a rendőr ellen.

— Agyonvert olasz munkás. *Fiuméből* jelenti: *Mocicob* Mátyás isztriai munkás *Visignano* (Isztria) fauban mulatozás közben „szívó arvatszkát” kiabált. *Diminich* Viktor fiúmei olasz köfaragó tiltakozott a horvát tüntetés ellen, mire *Mocicob* *Diminichet* egy nála lévő szénavillával agyonütötte.

— Szabadságolás a hadseregben. *Budapest-ről* jelenti: A közös hadügyminiszterium elrendelte, hogy a magyar korona területén állomásozó hadtestparancsnokságok a gyalog- és vadászcsapatnak tartalékállományát a szabadságolt és 1908. április elsejére behívandó ujoncokból szerezzék be. Ha még ezen intézkedés mellett is az említett csapatteknél a létszámban fölösleg mutatkoznék, úgy részben vagy egészben szabadságolandók az 1905-ben besorozottak közül azok, akik 1906-ban tényleges szolgálatra behivattak. Ezenleg 1908. április hava után szabadságolandók azok is, akik 1905-ben soroztattak s két évet már leszolgáltak. Vagyis 1908. április 1-én a csapatteknél nem lehet a létszámban fölösleg.

— Franco — összeesküvő. *Lisszabonból* jelenti: A rendőrhatalóság kiderítette, hogy *Franco* diktátor hível a mostani liberális hatalom ellen összeesküvést szerveztek. Az összeesküvés feje a külföldre szánuló *Franco*. Az összeesküvők közül máris sokat letartóztattak.

— Nagy ékszerlopás. *Berlinből* jelenti: *Wartensleben* grófnő lakásából egy igazgyöngy nyakéket 250,000 márka értékben elloptak. A gyöngy kézrekerítőjének 10,000 márka jutalmat adnak.

— Három párbaj. *Budapesti* tudósítónk jelenti: *Körmendy* Lajos satatvárosi ügyvéd, kaszinói összeszólalkozás folytán, ma Budapesten három kardpárbajt vívott egymásután és pedig *Herczegh* Géza honvédhadnagygyal, *Pöcz* Jenő ügyvéddel és *Baldzs* Antal hivatalnokkal. Mindhárom ellenfelet súlyosan megsebesítette, ő maga azonban sértetlen maradt.

— Elégett gyárak. *Brünnből* táviratozzák: Két gyapjúfonó-gyár teljesen leégett. A kár félmillió korona.

— *Braun* Márkus Budapesten. *Budapesti* tudósítónk jelenti: *Braun* Márkus, az Egyesült Államok egy magyar származású magas állású tisztviselője, ma Budapestre érkezett. *Braun* egy ízben három évvel ezelőtt a kivándorlás tanulmányozására szintén Budapesten járt, amikor érdekes és kinos incidens történt vele. A belügyminiszterium utasítására ugyanis a rendőrség megfigyelte őt egy detektívvel és leveleit is felbontotta. Az eset nagy feltűnést keltett. A rendőrség eleinte tagadta a dolgot, de *Braun* fentartotta állításait és elégtételt követelt. Ugy látszott, hogy az esetből diplomáciai bonyodalom lesz, amikor az amerikai kormány *Braun* visszahívta. Ekkor egy időre szabadságolták, de most ismét azt a megbízatást kapta, hogy egyes államok kivándorlását tanulmányozza. *Braun* most Magyarországot, Olaszországot és Kínát fogja beutazni.

— Elfogott rablók. *Varsóból* jelenti: *Lublinban* elfogták azokat a rablókat, kik nemrég egy postakocsit kiraboltak és az azt kísérő legénységet meggyilkolták. — Egy biztosítási ügynök, egy kovács, egy vasúti műszerész és egy szabó van köztük, valamennyien osztrák alattvalók. A rablott pénz egyrészt náluk megtalálták.

— A földrengés Bécsben. A tegnapi földrengésről *Sátori* Károly bécsi mérnök ezeket írja: Nagy természeti eseményeket ritkán figyel meg egy időben sok ember. A tudósok feladata a természet titkait kutatni. Egy földrengés már olyan természeti jelenség, amit mindenki megérez.

Éppen a laboratóriumban dolgoztam, amikor a földrengés történt. Igen érzékeny készülékeim vannak és azt hiszem, hogy éppen ezért a megfigyeléseim érdeklődésre tarthatnak számot.

A lökés pillanatában a szoba közepén álltam. Első dolgom volt, hogy az ingaórára nézzem, amely 10 órát 16 percet és 22 másodpercet mutatott. Az inga iránya északról dél felé hajlott. Azal a lökés tartósságát illeti, tekintetbe kell venni a nyelvet, amelyben állunk. Magasabb helyen, emeleteken hosszabban tartók a lökések. A földszinten rövidebbek. Ez az oka, amiért a megfigyelések eltérnek egymástól.

Se a barometeren, sem pedig a thermometer nem tüntettek föl eltéréseket a kritikus pillanatokban. Csak heves szélrohamok voltak, amelyeknek zugását, ha azt egyéb árma el nem nyomta, határozottan hallani lehetett.

— Rumcompositio 1 literhez 20 kr. *Lilör* aroma 1 literhez 30 kr. *Vojtek* és *Weisz* nál. 191

MULATSÁGOK.

(=) Az aradi mézárások és hentések szak csoportja március hó elsején táncmulatságot rendez a Központi szálló nagytermében Müller Károly, Aradváros országgyűlési képviselőjének védnöksége alatt. A mulatság kezdete este 8 órakor. 1010

(=) Az állami tanítóképző Intézet ifjúságának szombati estélyén a következő felülfizetések voltak:

Bodnár N., Lopos János 1-1 kor., Martzy Ágoston 3 kor., Véges N-né 4 kor., Krappa N 5 kor., utjaleki fiúisk. tan. k., Dörner Péterné 10-10 kor., Némethy N. 1 kor., özv. Takácsy Sándorné 5 kor., Singer Sándor 10 kor., Löwinger Miksa 2 kor., Weisz Mór 3 kor., Hegyi Albert 5 kor., Valkányi Rzsó dr. 1 kor., Steiner Ferenc 5 kor., özv. Végh Józsefné 2 kor., Bartha N. 60 fil., Scheibling József 3 kor., Szt.-Péter téri iskola 2 kor., Vargassy Árpád 6 kor., Ábray Lajos, Lautner Máttyás 2-2 kor., Hoffmann Sándor 5 kor., Láng Mihály 3 kor., Trusinszky István 1 kor., Kovács Vince 3 kor., Szöllösi Zsigmond dr. 2 kor., Rozsnyay N. dr. 4 kor., Kovács és Novotny, Szabó József, Nesznera N. 5-5 kor., Adler Andor 4 kor. 1037

(=) A pénktal négyzet e hó 15-iki tea estélyén felülfizettek: Zoltan Emil dr. 20 kor., Fülöp Adolf, Németh János dr. Arad, Rakusán Károly 10-10 korona, Pavlovits Ignác 5 korona, Glück Henrik 8 korona, Antal Miklós 2 korona, Staubesand Keresztély dr., Domsa György, Gherba Gusztáv, Rossi Rzsó dr., Hényi Gyula, Iby Ferenc, Mshier Mihály Szabó István 1-1 koronát, összesen 68 koronát. 1030

TORVÉNYKEZÉS.

§ Rágalmazásért elítélt urind. *Mihuczsa Sebőkne* mikalakai gör. kel. tanító neje régebbi idő óta rossz viszonyban áll a falu jegyzőjével, *Balogh Zoltánnal*. Uton-utfélen rossz híreket terjesztett róla. Így többek előtt azt állította, hogy a jegyző eliskasztotta a község nyolcvan forintját és a jegyzőkönyvet meghamisította. A jegyző feljelentésére az aradi kir. törvényszék ma *Bittó József* elnöklele alatt foglalkozott az ügygel és Mihuczsa Sebőkne-t rágalmazás vétsége miatt *hat napi fogházra, helyettesíthető hatvan korona* pénzbüntetésre ítélte. Az ítélet jogerős.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 21.

Ismét havazik. A vetésekre a mostani időjárás jó, minthogy hideg nincs, a hó felolvad. A gabonaület irányzata — számolva a kedvezőbb mezőgazdasági kilátásokkal — lanya. Az árfolyamok elgyengültek.

A mai piacon a kedvezőtlen idő dacára mintegy 1700 mm. gabona került eladásra.

A mai piacon elkelt:

1200 mm. buza 10 90—11—

500 mm. tengeri 5 90—6—

Névtelen jegyzés:

R:z 9 80

Z:b 7—

Árpa 6 80

A gabonaárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti ár- és értéktudós.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, február 21.

Amerika változatlan. Kevés forgalom Változatlan árak.

Az árak 50 kilónként zárulva:

	Déli zariát	5 órai zariát
Buza áprilisra	11.63—11.64	11.50—11.51
Buza októberre	10.03—10.07	10—10.01
Zab áprilisra	7.72—7.73	7.69—7.70
Rozs áprilisra	10.35—10.36	10.16—10.17
Tengeri májusra	6.65—6.66	6.59—6.60

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény . . . . . 641—
Magyar hitelrészvény 775.50

Budapest-kőbányai sertéskereskedésim.

— Február 21. —

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 118—120 fillérig; fiatal közép páronként 250—320 kilogrammig terjedő súlyban 120—121 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 120—122 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertéslétszám: Február hó 18 napján volt készlet 21 205 darab, február 19. napján főlhajtott 54 darab, február 19. napján elszállított 103 darab, február 20. napjára maradt készletben 21,156 darab. A hizott sertés fizet irányzata: Nyugodt.

Nemzeti Színház.

Szombat, 1908. évi február hó 22-én:

A) bérlet. A) bérlet.

Bákirálynő.

Operette 2 felvonásban. Irták: Seymour Hicks és Cosmo Hamilton Verseit írta: Chas H. Faylor. Zenéjét szerették: Herbert E. Haines és Evelyn Baker. Fordította: Heltay Jenő.

SZEMÉLYEK:

A herceg	Paludy K.	Angela	Kállay Jolán.
Az anyja	Szilágyi B.	Catherham	Lozzy Etel
John Crystal	Várnai Jenő.	Duendrey	Leövey Leo.
Lady Crystal	Benkóné.	Rousphol	Ladislav J.
Sophia	Kun Irén.	Monpelliere	Röry Lajos.
Honoris	Zalay Margit.	Gibson	Szathmári A.

Kezdete este 7 és fél órakor.

Uj műsor. Válogatott újdonságok.

Farmann kormányozható léghajója.

Urania színház.

(Baró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Műsor 19. 8. február hó 22-én:

1. Modern kalap. Kacagató. — 2. Scherlock Holmes. Érdékfeszítő. — 3. Az éhség áldozata. Dráma. — 4. Ellopott pecsenye. Kacagató. — 5. Atyai érzés. Életkép. — 6. Ifjúság utja. Mulatságos. — 7. Iszákosság. Életkép. — 8. Birkózó. Kacagató. — 9. Farmann kormányozható léghajója.

Előadások délután 5, fél 7, és este fél 9 órakor.

Vasárnap délután 2 órától kezdve minden órában.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrászda.

Előkészületben: **Jézus élete.**

NYILTTER.

Öz. neves kosztolányi Kosztolányi Imréné szomorodott szívvel tudatja úgy saját, mint leánya Fiedler Imréné és veje Fiedler Imre cs. és kir. 28-ik gyalogezred főhadnagya nevében, szeretett édesanyja, illetve legjobb nagyanya, dédanya, rokon és ismerős.

özv. zborói Dratsay Zsigmondné szül. Szávits Mária,

1908. évi február hó 20 án reggel, életének 68 ik évében, az Ur kifürkészhetetlen akaratához képest történt jobblétre szenderült.

A megboldogult drága halott földi maradványai e hó 22-én, d. u. 8 órakor fognak a felső temető halottasházából örök nyugalomra tetetni.

Az engedtető gyászmise f. hó 26 án d. e. 9 órakor lesz.

A szeretet és hála glóriája övezze emlékét!

Arad, 1908. február 20.

A legjobb

fedélcserép

Politzer Jonás

cserépgyárában kapható

Magyarcsanádon (Csanád m.)

Posta, távirida és vasutállomás.

Hosszu száru bőrkeztü fehér, fekete és szines nagy raktár!

FEHÉR KIRAKATOK!

December hó végén érkezett hatalmas küldemény cérnávászon egy részét kirakatunkban közszemlére tettük ki.

Nagymérvű elővásárlásaink folytán azon helyzetben vagyunk, hogy elsőrendű rumburgi, finom irlandi, paplan és alsó lepedőre való tiszta cérnávásznainkat még egy rövid ideig a tavalyi olcsó árakon szolgálhatjuk.

Felhívjuk tehát a n. é közönséget, hogy e ritka alkalmat felhasználva bevásárlásaival bennünket mielőbb felkeresni méltóztassék.

Kelengye beszerzésénél ajánljuk nagy raktárunkat kész női fehérműekben, u. m.: női ingek, ágyneműek, corsetták, Schroll-árak, fehér és szines asztalneműek. Különleges választék sveici himzések, cérnacsipkék és kézimunka slingelésekben.

Cérna és pamutvászon-maradékok a legfinomabb minőségben meglepő olcsó árakon. 2—8 méteres maradékok kaphatók.

Tengersok himzésmaradék féláron!

Kiváló tisztelettel

Rosenblüh H. és Társa.

Hosszu száru bőrkeztü fehér, fekete és szines nagy raktár!

Hosszu száru bőrkeztü fehér, fekete és szines nagy raktár!

Hosszu száru bőrkeztü fehér, fekete és szines nagy raktár!

APRÓ HIRDETÉSEK.

Cimet kérem

barna asszony. 1031

Chököly 45. Bó. Széchenyi 2. Jé.

Hol vannak, nagyon régen nem láttam. Régen nem néztünk egymás szeméibe. Rendes helyen szokott időben minden nap várja hadragyuk. 1034

Szalonnát,

zsirt, füstölt husokat és minden hentesárut napi áron ajánl Garai Károly Aradon, Boczkó-utca 2. szám. 51

Veszek könyvtárakat

és hangjegyeket. Minden újdonság raktáron. Antiquar könyvek. Könyvtárak berendezése. Nyomatványok elkészítése. Rongált dobozu levél-papírok kiárusítása. Kölcsonkönyvtár. Kerpel Izsó könyv- és papirkereskedése, Aradon. 212

Könyvtárakat felszerelünk,

kiegészítünk a legelőnyösebb feltételek mellett. Kívánatra új és antiquar könyvekről jegyzéket portómentesen küld **Ingsz I. és Fia** könyvkereskedése Arad. 201

Kiadó

Boros-Béni tér 8 sz. alatt két új bolt és két pince. 1009

Kiadó egész emeletből álló

elegáns, kényelmes uri lakás fűrdőszobával, május elsőtől, Szent László-utca 5. — Ugyanott elegánsan butorozott kényelmes utcai szoba kiadó. 1008

Zenekedvelők figyelmébe!

Hegedű, cimbalom, cello és fuvola tanulókat csekély díjazás mellett elvállal. A tanulni óhajtók azonnal felvétetnek saját lakásán. Merzán György tanító Csiky Gergely-utca 20. sz. 1015

Telefon 595.

385

Diamant Ferenc

elektrotechnikai üzlete

Arad Atzél Péter utca 2.,

a színház töbejárataival szemben. Bus-udvarban.

Villanyvilágítási, erőátvitel, telefon és csengő berendezés és javításokat szakember és legelőcsöbbsen végzem. Gáz- és villanycsillárok legmodernebb kivitelben.

Továbbá Auerégek, hengerek, villanykörték, lámpaszek, tulipánok, gyöngyrotok, ernyők és szerelési anyagok legjobb minőségben gyári árakban kaphatók.

Egy jó fűszer üzlet

nagyobb mennyiségű kenyér eladással egybekötve, szép berendezéssel legforgalmasabb helyen más vállalat miatt átadó. Bővebben Osztás Gyula, fűszer- és csemege üzlet Arad, Asztalos Sándor-utca 4. szám. 1039

Köhögés!

Aki

szereti az egészségét, meggátolja a köhögést.

5245 közjegyzőleg hitelesített bizonyítvány igazolja, hogy fejtelen eredményes a

Kaiser-féle mell-karamella

(A három fenyővel.)

használata. Orvosilag ajánlva és megvizsgálva köhögés, rekedtség vagy katarus, elnyálkásodás, erős dohányzás folytán beállt hurut és görcsös köhögések ellen. 379

Csomagja 20 és 40 fillér, doboza 80 fillér.

Kapható: Gutori Földes Kelemen, Hajós Árpád és Rozsnyay Mátyás gyógyszerárban Aradon, Zombory János és a „Szent Háromság” gyógyszerárban Uj-Szent-Annán, Szokoly Sándor „Iris” gyógyszerárban Lipa, Krausz Elemér gyógyszerárban Glogovátz és Teffert Károly gyógyszerárban Eleden.

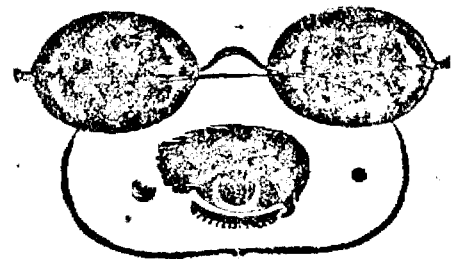

Elsőrendű látszerész üzlet.

DICK-SAMU

Arad és látzerész

Arad, Árkády-tér és Weitzer János-utca sarkán

Éléd és javít mindennemű órákat két évi jótállás mellett a legelőcsöbbs árakon Raktáron tart mindennemű színházi látszeréket a legkülömbözböb kiállításban, legfinomabb lorgnettek, orrcsüptetők és szemüvegek arany ezüst, nickel és tekenébeka csont keretekben, legjöbb üvegekkel

Nagy raktár sűrűségű fokmérőkben, bor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindennemű kivitelben. 2113

Szemüvegek és orrcsüptetők orvosi rendelet szerint azonnal kizittetnek.

Hirdetés.

Az aradi ügyvédi kamara tisztujtással egybekötött rendes évi közgyűlését

f. évi márczius hó 29-én d. e. 10 órakor tartja hivatalos helyiségében, melyre a kamara tagjait ezennel meghívom.

A közgyűlés tárgyal következők:

1. A választmány jelentése lefolyt évi működéséről.
2. A választmány által az 1874: 34. t.-c. 27. §. 9. pontja szerint megállapított évi jelentés.
3. Az elmúlt évi számadások felülvizsgálása.
4. A f. évi költségelőirányzat megállapítása és mikénti fedezésének meghatározása; ezzel kapcsolatban a tisztviselők és kezelő személyzet fizetésének megállapítása.
5. Elnök, elnökhelyettes, titkár, ügyész, pénztárnok, 8 választmányi rendes és 4 választmányi póttagnak 3 év tartamára való megválasztása.

Aradon, 1908. február 20.

Szalay Károly,
kamara elnök.

1035

BRAUN EDE tüzifaraktára.

Ajánlja a n. é. közönségnek

Tüzifa első osztályu bükk hasáb

„ „ „ cser hasáb

„ „ „ bükk dorong

„ „ „ tölgy dorong

valamint vagon számra is kaphatók.

Tisztelettel

BRAUN EDE.

375

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI

== SZÉNSAV-MŰVEK ==

ujjonnan berendezve kártelen kívül szállítanak azonnal bármily mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

Szénsavat

a világhírű buziásfürdői szénsavforrásokból szikvizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb ipari célokra. Össze nem tévesztendő neosteregónen előállított, kavószerű káros szén-savval.

Megbízható, szigorúan leltikormeretes készlettel

Buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek

1/1 és 1/2 literes üvegekben. 3221

sziv, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem éri gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz. Felvilágosítással készségesen szolgál

Muschong-Buziásfürdői szénsavmüvek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn.

Bárgányosim: Muschong, Buziásfürdő. — Interurbán telefon 13. sz.

Ügyes helyi képviselők keresztetnek.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár

részvénytársaság

XVIII-ik rendes közgyűlését

1908. évi február hó 23-án d. e. 10 órakor

Aradon, saját helyiségében fogja megtartani.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentésének, valamint a múlt évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozathozatal s az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megszavazása.
2. Igazgatóság és választmány jelentése a részvénykibocsátási művelet befejezéséről, határozathozatal a befolyt összegek hovatfordítása felől és indítvány az alapszabályok 5., 13., 14., 28., 57., 58., 63., 66., 92. és 93. §§-ainak módosítása tárgyában.
3. Elnök, tíz igazgatósági tag és huszonöt választmányi tag választása.
4. A részvényesek netaláni indítványai.

894

Ezen közgyűlésre a t. c. részvényesek azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 52. § a értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja szavazati jogát, kinek részvénye a közgyűlést megelőzőleg legalább három hóval nevére iratott s a **közgyűlést megelőző nap délelőtt 12 óráig** az intézet főpénztáránál Aradon, vagy fiókjintézeteinél **Makón, Pécskán és Nagyszentmiklóson** még le nem járt szelvényeivel együtt, letétetett.

Aradon, 1908. január 30-án.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár
részvénytársaság igazgatósága.

Uj üzlet!

Szabott árak!

Uj üzlet!

Felhivom

a n. é. közönség b. figyelmét az ujonnan nyílt és modernül berendezett

„Kobrak“ cipő-üzletem

kirakatainak megtekintésére, ahol a legelegánsabb és legfinomabb cipőkülönlegességek vannak kiállítva. — A tavaszi ujdonságok **férfi-, uri- és gyermek-cipőkben** már megérkeztek és nagy választékban raktáron vannak.

A t. c. vevőközönség kényelmére külön próbafülkét rendeztem, ahol a cipőpróbálás kényelmesen végezhető. — Vidéki megrendeléseket a legnagyobb pontossággal szállítok.

Tisztelettel

967

Lányi Marcell

„Kobrak“ cipőraktára.
Aczél Péter-u. 1.

Uj üzlet!

Szabott árak!

Uj üzlet!